

વિવાહનું દયની નવી!

જુની બાયડીના સહુણને બૂલાવે
એવી નવગુણી નવી વહુની
નિતીવર્ધક નવલીકા.

પ્રગટ કર્તા-રતનશાહ એફ. અચારીઆ.
દે. 'વાર્તા વિભાગ' ફેવરીટ, મુંબઈ ર.

વાર્તા વિભાગ-પુષ્પતક નંબર ૭૭ મું

કોમત.....આના

ટુંકી જાહેર ખબરો.

નાહના વર્ગ માટે. ટુંક ખરબખાં જાહેરાત આપવાનું નસતું સાંધણુ કોમળ નહીં હોવાથી, ...કર દાખ- પની ત્રણ લાખનના, ચાર આના, તે પછીની દરેક લાખને એક આના વધુ ને હીસાબે, ...વરસની શરતે એથી પણ ઓછું થશે. નવી જાહેર ખબર તા. ૨૦ મી સુધી લખશું. ડૉ. અચારીઆ સ્ટોર્સ કાફરડ માન્દેશમાં.

પુ શનુદ ખંડાલામાં ખંગલો બ સ્ટેશન પાસે, બગીચો, ને આ વખત પાણીની મુગવડ સાથે, ૬ થી ૧૨ ના ફેમીલી લાયક, માસીક બાકું રૂ. ૬૦, બે ભાગે પણ આપી શકાશે. વરસથી વધુની મુદત માટે નીજીવ બાડે. C/O ફેવરીટ, ૮૬ મરીનલાન્ડ-સ લખો. (છાપેલી વીગતો રૂ. મોકલીયું.)

અ ચારીઆ' એટલે અમાધારણ વેપારી ખાતું! મમાત્રો મેવો, ગેલમ, , જેમ સધા

વમાં સ નથી, એ પારસી બાનેજ ૧૬ કરવાની કરણ અમે મ રખેા છ ૧, મુસતમાન યુ'બક માફક ને છે, એના તાર ૩૮૦ થા અમારી પાંચ રી જુઓ. ૧ વગર હેલે છેજી અ.ર.

એફ. અચારીઆ. (સ્થાપના ૧૮૨૯)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ મંથાલય
[ગુજરાતી કાંપીરાજી વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૭૧૬

ગ્રંથનામ જાણ્યાનાં ૨૦મી જાણી

કર્તાવ ૨૭-૩

ખલાશ થઈ છે, અમારી બોધક વાર્તાઓ ધરેધર હોંશથી વંચાય છે. "નાટકો"— "તીરે કળ" રૂ. ૦૧ 'હાશીની માશુક' રૂ. ૦૧ "આવ બલા પકડ ગળા" રૂ. ૦૧. માયનો સાથે ઉપલાં સાતે પ્રપતક સામગ્રી લેનારને પોસ્ટેજ માફ ઉપરાંત ફક્ત રૂ. ૫)માં પુરાં પાડીયું, એજન્ટ— અચારીયા, કા. મારકેટમાં.

જો ધ્યે ફેવરીટ તથા વાર્તા વિભાગ માટે જાહેર ખબર લાવનારા બોલી- દરાબ—ચાલાક માણસો, બેકારો માટે ઉત્તમ તક છે, પગાર તથા કમીશન સારું મળશે. મેનેજરને અરજી કરો, ડૉ કાફરડ મારકેટ નં. ૩૮૦, —૩૮૪

નવવાણું ટચની નવી!

ભુની બાયડીના સદગુણને ભૂલાવે એવી નવગુણી
નવી વહુની નિતીવર્ધક નવલીકા.

લખનાર:—રતનશાહ એફ. અચારીઆ.

“વાર્તા વિભાગ,” ડૉ. કાફરડ મારકેટ, મુંબઈ.

પ્રકરણ—૧ હું.

તે શ્રીમંત પીતા અને કપાત્ર પુત્ર પોતાનાં ઘરમાં બેસીને વાતો
ચલાવતા હતા.

તે બંને એકમેકથી કેવળ હિલટા હતા. તેમના આચારવિચારો, ચાલ-
ચલણ, રીતી નીતી કે સ્વરૂપ એ કાંઈએ વાતમાં તે પીતા પુત્ર લગભર
મળતા આવતા ન હતા.

પાંચ લાખ રૂપીઆ?” તે પુત્ર

“પાંચ લાખ રૂપીઆ! કાકા જગાલાદાએ પા...

મારે અનામત મારે નામે કરી જશે એવો મને તો

પણ ન થયો હતો! તેમનો આપણી સાથનો વરસોનો

ને વિષે હતો કે એમની મરતી ઘડીએ મને એ પ્રકારે

બનાવી જાય એ—”

“હં, થોભ!” તે શ્રીમંત પીતાએ ચેતવણીની આંગળી ઉભી કરતા
કહ્યું: “મરનારની વશ્યતમાં લખેલી ચર્ત તારે લક્ષમાં રાખવાની છે. એ
ધનપર હાથ તારો કશોજ હક પુગવાનો નથી—સિવાય તેનું બ્યાજ તું
ખાય; અને નિશ્ચય, એ વારસીક બ્યાજજ એવી મોટી રકમ થશે કે જો તું
તારા હિડાઈ ખરચોમાં હાથ ખાંચશે તો, છોકરા, હજી પણ હું પાછો
સુખી થઈ શકશે.”

રંભળાયો,

૧ એક

વખો

મોટા

વાન

૪૭ મોઢેરી મેઘ સાયનું અખર રૂનું જે રતલ અખરીઆ બહુડું મ.

તે પુત્ર હરીદાશ એના હિતરમાં કશું બોલ્યો નહીં. તે મૌન રહ્યો, ને વધાઈ ગંભીર તરંગમાં ઉતરી ગયેલો દેખાયો.

સર જગમોહનદાશ—હરીદાશનો પીતા—વણો વિસ્મય થયો. તે મગન કેમ ન થતો હતો ? તેણે તો ગણતરી કરી મેલી હતી કે હરીદાશ એ વધાઈ સાંભળતાં આનંદથી ઉછળી રહેશે.

સત્ય વાત એટલીજ હતી કે તે યુવકને એ વધાઈ સાંભળીને ખુશી માનવા જેવો આ પ્રસંગજ ન હતો. તે પુરતો દુખી હતો.

તેનું હૃદય ચીસ પાડીને તેને બીતરે કહેતું રહ્યું હતું કે આ સુખકારક સમાચાર જોઈએ ને કરતાં અતીવિશેષ અસુરે આવ્યા હતા, અને તે પોતાનાં બીતરની એ લાગણી ઉશ્કેરણી વચ્ચે એકદમ બોલી ન પડ્યો એજ એક વીચીત્ર હતું.

જો તેને આ વધી ન રાખેલા વારસાની વેળાસર ખખર થઈ હોત તો જે પ્રકારે તે મુરખે હાલમાં એક ગુનોહ કયો હતો તે કરીને પોતાનાં આવતાં ભવિષ્યનો નાશ ન કરત; પણ કેણે અણધાર્યું હતું કે જગાકાકા એક મરતી ઘડીએ આ બલાઈ કરી જવાને બદલાશે ? તે તો પોતાના વડા બાઈ સર જગમોહનદાશ સાથે કન્યો કરીને વરસેથી અલગ અને છુટો થયો હતો—એવી રીતે કે તેને સર જગમોહનદાશ કે તેનાં કુટુંબ સાથ મરણની છેલ્લી ઘડી અધી કરોજ સંજ્ઞા ન રહ્યો હતો. વળી તે સર જગમોહનદાશ

નજ હતો. —કાંઈ મરવા લાયક હિંમરનો એ

મોટો માઈ સર જગમોહનદાશના એક પુરા દીકરા

હરીદા. એ સમાચારથી હરીદાશ આશ્ચર્ય પામ્યો પણ તેને

આનંદ ત.

માત્ર થોડાજ દિવસનો અંતર પડ્યો હતો, અને તેથીજ હરીદાશની અતવત હાલમાં એ વધાઈની વાતની માહિતી થતાં કાંચીત ખુશાલી ન હતી. તેનું મન તેને અંદરખાંતે પસ્તાવાની અગ્નીમાં બાળાજાળા બાખરાખ કરતું હતું, અને તેથી જેવારે તેના બાપની સામે તે મોટી ટેબલપર એ વધાઈની વાત સાંભળતો બેઠો હતો તેવારે તે આશ્ચર્ય પામ્યો પણ ખુશી ન થયો.

એ સરજતનો એક હીણભાગ્ય સંજોગ હતો. જો માત્ર થોડાજ દિવસ અગાઉ આ શુભ સમાચાર અથવા એ સમાચારની એક ખાતમી

વટીક ફરીદાશને મળી હોત તો તેના છવનનું એક આખું ચકરન સવળી રાહે ફરી જાત પરંતુ આત્મારે જે છુરં જતી ચુક્યું હતું તે હવે ન બન્યું થનાર ન હતું.

સત્ય વાત છે કે જે તેને તક અને વખત આપવામાં આવત તો પેતાના કાકાના ધનમાહેથી તે હજી એ બધું મમું કરી આપી શકત. તે તેના કરડા પીતાને સારી રીતે જોલખતો હતો તે બેરોનેટ પીતા ધણેજ કરડો, પણ સાચો હતો. તે તેના પુત્રનો કોઈ મંબીર ગુન્હો લખ ચલાવે કે ક્ષમા કરે એમ ન હતું. વળી મરનાર જગા કાકાએ જે શર્ત કરીને આ ધનનો ઢગલો તેને સપુર્ણ કરવાનું લખ્યું હતું તે શર્તજ પ્રથમ તો ભારે કઠણ અને ગભરાટ પેદા કરનારી હતી !

એવામાં તે પીતા બોલ્યો. તેના પુત્રના મનમાં શા શા તરંગો વિજ-
ળાના વેગે ધર્યા જતા હતા તેની કશીએ જાતી વિના બોલ્યો.

“તારા મરનાર કાકાએ જે શર્ત કરી છે તે મને પોતાને કંઈ વિશેષ લાવતી નથી,” સર જગમોહનદાશે કહ્યું, “પણ એ તારા કાકાને પોતાને હિતાવશે પરણીને ધીરજથી પરતાવો કરવાનું એટલું બધું મલ્યું, એટલે અનુ-
ભવથી એ કાલો થયો ને તુંને એ પ્રકારે તેના અનુભવની રાહે સંભાલ-
ભર્યો જનાવાની એજ શર્તથી તેણે કાલજી કરી એ દેખ્યું છે. વળી એમાં છુરંએ કંઈ નથી. તું તારે જરનાં કુટુંબમાં પરણે તોજ એ રકમ તને મળી શકે, અને જે કોઈ હિતરતાં કે હલકા વર્ગમાં લગ્ન કરે તો એ મોટા વારસામાંથી તને એક પાઈ પણ ન મળે એ વ્યાજબીજ છે. તુંને આપણે જરનાં સારે ધરની છોકરી મેળવવાની કામજ ભારે કઠણાઈ પડવાની નથી, અને—”

“મારે પરણવુંજ નથી,” ફરીદાશ પુરત વચમાં બોલ્યો. “જેવારે કાકા જગાભાઈ એ રકમ આપવાજ બેઠા તેવારે એક કે બીજી એવી કઠંગી શર્ત નાંખીને, તેમણે મને આપવો શા માટે જોઈતો હતો !”

“તું એવી રીતે વરતે છે કે જાણે તારા કાકાની શર્તથી હલકી રીતે તું આત્માર આગમચતો કોઈ હલકે ઘેરની છોકરી પરણી પણ ચુક્યો હોય !”

જુનું જાવો હજારો વારો કાઢાયાં જાવો જાવો કે તેનો મોઢો જુનું જાવો વારો વારો જુનું જાવો.

પ્રકરણ—૨ જુનું.

એમાં જે વરસથી જે પીતા પુત્ર વચ્ચે વિશેષ વ્યવહાર ન હતો. એકરો છોકરો; હાથે હોવાથી તેને લગભગ નિવરી મેલ્યો હતો, તે તે ધરમાંથી ક્યારે જતો ને ક્યારે ધરમાં પાછો આવતો તે જોવા કે જાણવાની વચ્ચે તે બેરોન્ટ દરકાર રાખતો ન હતો.

જે શુભભરેલું અને છુર થયું, કાંકે હરીદાશને તેથી વિશેષ વીખરી જવાને કાવત થઈ, તે માત્ર ખરચી છુટે તેવારે નવી રકમો કઢાવવા સંકોચાતો કાંઈક વારજ પોતાના કરડા પીતાની કબજે થતો; જમણવેળાએ પણ તે કહી વેળાસર આવતો ને હાજર ન થતો અને એ રીતે એકજ છાપરાં હેઠળ રહેલા હોવા છતાં તે પીતા-પુત્ર જાણે એકમેકથી છુટા જેવા હતા.

“તું તારા કાકાનો વારસો હાથ કરી શકે એ પ્રકારે છુટો તો છે ને?” તે પીતાએ એ ઉપરથી, એકદમ ગંભીર થતાં તેને જરા થથરાવીને પુછ્યું.

“એટલે—મારી કાંઈ બાધડી છે? આમ પુછોછો?” ના તેવું કાંઈજ નથી.”

“તો ઠીક છે, “જો તું એવી કાંઈ આપદામાં પડી ચુક્યો હોત તો વીજના કરાર મુજબ એ મોટા વારસામાંથી એક પાઈ પણ તારે કાળ ન આવત, ને બાળે વધીને તે રકમ તારાં વડાં બાળકને— તને બાળક થાવ કે થયું હોત તો—તેનાં છેક પચ્ચીસમે વરસે મળત:—એટલે ખરી રીતે તો એ તારી મુરબાઇનો દંડ તને બારે થઈ પડત! પણ ચાલો, હરીદાશથી તેવું કાંઈ છેજ નહીં એટલે એ જોટી ચીંતાની વાતમાં આપણે નાહક વખત વ્યર્થ ગુમાવશું નહીં.” એટલામાં એક નોકરે આવી બારણા પર ટકોરા માચી અને માંહે દાખલ થયો.

“કાં?” સર જગમોહને ગુરસાનાં નેણુ જખાવીને નોકરને કહ્યું; મેં તને ના પાડી હતી, ને જે હું વીપેશ કામમાં હોઉં ને કાંઈ ગમે તેવું પણ મળવા આવે તોએ મને ‘હરકત’ ન કરવી?”

“હા મા કરો સાહેબ,” તે નોકરે અહખથી કહ્યું, “પણ કાંઈ ગ્રહસ્થ બેંકમાંથી તમને બારે તાકીદનાં કામ સારૂ મળવા આવેલા છે. મેં ના ખાડી જે આચરે મળી ન શકશે, પણ તેણે ન માન્યું. તે કહે છે કે મને એ મિનીટ પણ કાલેક મળવાની વીપેશ જરૂર છે.”

સર જગમોહનદાશ અજબ થયો! એવું તે તાકીદનું બેંકવાલાએને શું કામ પડ્યું કરી?

હાથમાં રીંચી સરવત્ર ને સાચી માન્યતા પામી હતી. —“ફરી” માસિક

“જા—હું એક મિનીટમાં આવ્યો; મને ખેંસાડ,” સર જગમોહને એકદમ પળ વિચાર કરી લઇ દુકમ દીધો, અને પછી પોતાની સાંમે ટેબલ પર હિંધાડાં પડેલાં જરૂરી કાગળમાં ખાંનામાં હિંમાં કરી તે પેલા મળવા આવનારને મળી આવવા જતો હતો.

“પીતાશ્રી લગાર થોભો!” એવામાં હરીદાશે પીઠેથી પુકાર્યું,—અને તે અવાજમાં એટલી ભયંકરતા લાગતી હતી કે સર જગમોહન કાંઈપી ગંભીર માકું થયેલાં હોવાના મજબુત ખટકા સાથે ગભરાટમાં તુરત પછો ફર્યો.

તે જમાનો ખાધેલ વૃદ્ધ હતો, ને એક તડાકે સધળી ખરાબી તેણે તેના દીકરાના ચેહરામાં વાંચી લીધી. તે મોહત જેવો શીજો પડી ગયો હતો, તે પોતાના પીતાની ચક્ષુ સાથ ચક્ષુ વટીક મેળવી ન શક્યો! લગભગ તેણે નીચે જોયું.

“મને ક્ષમા કરો!” તે છોકરાએ આગ્રહ પુર્વક કહ્યું. “મને અંધારો આવી ગયો હતો! મેં તમારી સહીની નકલ કરી બેંકમાંથી થોડાક દિવસોમાં છાનીમાની મોટી રકમો ઉપાડેલી છે. હું ખરાં અંતઃકરણથી પરતાવો કરું છું. હું તમોને એ અર્ધ રકમ પાછી ભરી દઈશ. જગાકાકાના મારા વારસામાંથી તમે એ પછ એ પછ પાછી લેજ લેશો, પણ મને ક્ષમા કરો. મારું દેવું ભારે થઈ ગયું, ને મારી ખાત્રી હતી કે તમે હવે મને વિશેષ કશું જ દેવાના નથી, એટલે મારા રસ્તા અંધ થઈ ગયેલા જોઈને—”

સર જગમોહન કરડો, ગંભીર, ગુસ્સાવાળો પોતાની ટેબલ આમળ પાછો બેઠો, ને તેણે નોકરને બોલાવ્યો.

“બેંકમાંથી આવેલા ગ્રહસ્થને આ પાસેના રૂમમાં લાવ,” તેણે દુકમ દીધો, અને પછી એક શબ્દ પણ બોલ્યા વગર તે પોતે હઠી વચમાંથી ખારણું ઉઘાડી ત્યાં જતો રહ્યો.

તે જીવ સટોસટ પળો હતી. હરીદાશનો જીવ જતો રહેતો હતો. તેનો કરડો, પીતા શું કરવા ઇચ્છતો હશે? શું તે તેને પોલીસના હાથમાં અપાવવાનો હતો?

દીરુજ હવું કે તેણે તે બેંકવાલાને આ—રૂમના બાબુનાજ ભાગમાં બોલાવ્યો કે તેઓ વચ્ચે જે વાત થાય તે હરીદાસ સાંભળી શકે તે શું કહેવાનો હશે?

“શું છે?” તે કમાડ પાછું અંધ થવા પછી સર જગમોહને પેલાં નવા આવનારને પુછ્યું.

“સાહેબ, અમારા મેનેજરને આ બધા ચેકની સહીનાં ખર્ચાંપણાં વિશે મજબુત શંકા થઈ છે,” પેલા બેંકવાલો કહેતો હતો. “આપ જોશો ? અમને લાગે છે કે કોઈએ નકલ કરેલી છે, ને ગુન્હા ધણી ગંભીર છે, કેમકે રકમો પણ ખૂબ મોટી છે.”

હાં કાગળ્યાઓનો રજુગાર સંભળાયો. તે બેરોનેટ તે બધા ચેકો ફેરવી ફેરવીને તે સહી અને રકમો જોઈ જતો હતો એ દેખાઈતું હતું.

“બધું ખરાબર છે,” હરીદાસના મસ મોટા છુટકારા વચ્ચે તેણે લગભગ વાર પછીથી પોતાના પીતાને પાછો બોલતા સાંભળ્યો; “સહીઓ મારીજ છે—તમારે ચીંતા રાખવાને કાંઈ કારણ નથી.” અને તે બેંકમાંથી આવનાર એ બધી ખાલી મહેનત આપવા માટે તે બેરોનેટની ધણી ધણી મારી માંગી બાહર પડ્યો.

હરીદાસ નીસોસ બેસી ગયો.

તેણે એ થોડીક પળોમાં બરે ભયભીત ચીંતા અનુભવી

બેંકવાળાના ગયા કડે તે પીતા પોતે અંદર પાછો આવ્યો. તે કરડો, ગંભીર ને કોપાયમાન હતો.

“મારા આપદાહનાં માનવંતા નામની સંભાલ કરવા ખાતર તું જેવા નાલાયકને મારે બચાવી લેવો પડ્યો છે,” તે બેરોનેટ મોટા ક્રોધથી કહ્યું, “પણ હવે તું કાલું કર મારી સાંમેથી તારું સદા સુધીનું ! તારા જેવો મોટો ગુનેહગાર મારાં પેટના પુત્ર ને એકનો એક હીકરો છે એ વાદ તપાવેલાં લોખંડની જેમ મારા જીવનના છેલ્લામાં છેલ્લા દીવસ સુધી મને બળતી રહેશે ! જા, ચંકાલ મારી ધીરતા ખપી જાય તે પહેલાં અહીંથી તારું કાલું કર ને ચાલ્યો જા !”

“પિતા, માફ કરો !” આંખોમાં આંસુ સાથે તે નાલાયક પુત્રએ કાકલુદીથી માંગી લીધું; “હું મારા વારસામાંથી એની પછએ પછ—”

“તું કરોડો આપે તોએ મારો ક્રોધ હવે કદી સખી જવાનો નથી,” તે આપે બખાલ્યું. તારો મને સંતાપ તો છેલ્લાં કેટલાક વરસોથી ચાલુ હતો પણ આજનાં તારાં આવાં પાપી કર્તવ્યથી તો હદ વળી ગઈ ! આજથી તારું મોહુ ન જોવું એવી મારે પ્રતીક્ષા છે જા, બસ જા, મારું ઘેર અત્તર ઘડી સદાનું છોડા જા. આજથી તું મારે મન મરી ગયો !”

ખીજો કાંઈ ચારોજ ન રહેવાથી, તે યુવક નીચી નજરે ચોરની અદાથી, ગમ ખાતો—પસ્તાતો અને રડતો, તે એક માયાકુલ પીતાની સમક્ષથી સદાનો અને છેવટનો બાહર પડ્યો.

પ્રકરણ—૩ જી.

હિપલા ખતાવને વરસો વહી ગયાં છે તે એક સુંદર યુવતી છે, કે જેને અત્યારે તે ધનવાન હિમરાવ સર જમમોહનદાસના ઘર તરફથી નિકળેલી આપણે હિતાવળે કદમે આગળ અને આગળ રાહ માપતી જોઈએ છીએ. તે સમીરકાંજનો સમો હતો. સુર્યનારાયણ પોતાના તાપ અને તેજમાં મંદ પડી ગયો હતો. તે યુવતી આધુ પાછું જોયા વિના, હરકે-રાયલી અદાથી, આગળ અને આગળ વધતી હતી.

તે હવે ધોરી રસ્તા પરથી એક નાના ગામડાં ભણી વળી ગઇ, અને પછી એકજ હિતાવળી નજર પોતાની આસપાસમાં લાંબે સુધી ફેંકી લઇ તે એક સાંકડી ગલીમાં ધુસી ત્યાં જતાં તે રસ્તાને બીજે છેડેનાં એકાંતમાં એકલવાયું જેવું જે એક ઝુપડું હતું તેના લાકડાંના દરવાજામાં તે દાખલ થઇ, અને ત્યારે તરતજ અંદરથી આવેલાં ઝુપડારોકા મકાનનું ખારણું એક આધેડ વચની સ્ત્રીએ ખોલ્યું, કે જે તે મજકુર મોટે ઘેરની ખાનુનો આદરસત્કાર કરતી તે તેને આવકાર દેતી તે ખારણમાં આવી ઉભી.

“મેં તમેને ખાણુની ખારીએથી મારા બહારના કમાડમાં દાખલ થતાં જોયાં તે તરત દોડી આવતે ખારણું હંધાડ્યું, ખાણુ તે સ્ત્રીએ હસ્ત ચહેરે ખુલાસો કરતાં કહ્યું; “પણ આજ અત્યારે અણધાર્યા અહીં પાછા ? તમે ગયેજ અહવાડયે આવી સિધારયાતાં એટલે મેં કંઈ તમે ખાણુ આજે અત્રે પાછાં આવવાની વધી ન રાખેલી !”

“મારું આવવાનું કશાખી નીચમ પર આધાર રાખતું જ નથી,” તે કોઇ મોટે ઘેરની ખાણુએ તીખાસથી કહ્યું. “તે તો મારાજા જ્યારે બી સમ-વડથી અને ત્યારે ઘડીચપટ્ટા સ્ટકા આવવાનું; પણ કાં, તું એમ કાં પુછે છે ? ખાળક કેમ છે ? સારી પેઠે તો છેને ?”

“અતી સારી પેઠે ! હમણાંજ પોહટી ગયો,” તે સ્ત્રીએ હિતાવળે ખાત્રી આપીને તે યુવતી ખાણના મનનું સમાધાન કર્યું. “આજે પેલી મેરનાં ઝુપડાંઓના ખાળકો સાથ રમતાં લગાર કીચલમાં પડી ગયો હતો તે મેં નહવાડી ધોવાડીને લૂગડાં બહલાવી નાંખ્યાં, તે પછી થાકી ગયો તે આજે વહેલોજ પોહટી ગયો. આવોની-લગાર પોહટેલો જોવોને ?”—અને પછી તે યુવતીના હિતરની કશીએ વાટ જોયા વના તેણી ખાણુમાનું એક

૧૦] એ બાળામાં સંસાર જાણે માટે “પરજ્યા પછીની પંચાત” આપણે જાણીએ.

અલગું બંધ કરેલું બાસ્કુ બોલી નાંખી તેણીને બાળુમાંની એક બીજી બોલીમાં લઇ ગઇ.

ત્યાં એક બારીની બાળુમાંનાં ન્હાનાં પાલણીમાં એક ન્હાનો ચારેક વરસનો બાળક યાંત્રીથી સુતેલો હતો. ઉંઘમાં તેના ગોલાખી ચહેરા ઉપર વિશેષ રતાશ ધસી આવ્યો હતો.

તે યુવતીએ મનનીય નિદ્રોપ, ન્હાનો ચહેરા ધણી ખરાં દીલનાં હેત વચ્ચે એકાદ પલ ધારી ધારીને જોયો.

“ગરીબ કમનસીબ બાળક !” તે અરધું મોટે—અરધું મનથી પટપટી, અને તેણીએ પછીથી પાછળ ફરીને જોયું તો પેલી સ્ત્રી ત્યાં ન હતી. દેખાતી રીતે તે તેણીને એ બાળક સાથે એકલી છોડી માનથી બાહર નિકળી ગયલી હતી.

“કેવું મને ગમે છે કે હું હીંમત કરીને તુંને ઘરે લઇ જાઉં,” તે કાલજી, લાગણી ને હેતથી ધીમે સ્વરે પાછું બોલી; “પણ તારા ચહેરામાં એક મલતાપણું એટલું વધતું પ્રગટતું આવે છે કે માહરા જગમોહન તે પકડ્યા ને પીછાણ્યા વિના નજ રહે ! વળી મારું વચન ? એના પીતાને મેં આપેલાં વચનને માટે તો મારે ખામેશી અખત્યાર કરવા ફરજ છે !”

તેણીએ જાણે હાંડી દીલગીરી થઇ હોય તેમ હવાં એક મોટી હાથ નાંખી, અને પછી તે ગલગોટાના ગુલાખી ગાંધોપર અકેક હેતનું ચુંબન કરી તે યુવતી કુલ જેવાં નરમ કદમે તે ન્હાના જોરડામાંથી પછી બાહર પડી.

ત્યાં—જાસેના જોરડામાં પેલી ગરીબ સ્ત્રી રતનજહેન, કે જેના હવા-લામાં દેખાતી રીતે આ બાળક સપુર્ણ કરવામાં આવ્યું હતું તે તેણીની વાટ જોતી બોલી હતી.

“એનાં શરીરપર જે ચીથડાં અત્યારે છે તેવાંજ તું એને હંમેશાં ચહેરાવ્યા કરે છે કે ?” તેણીએ બાહર આવતાં સાથે એ સ્ત્રીને લગાર ઘયરાવીને પુછ્યું.

“એજ હીંક છે,” રતન જહેને હાંડી સમજદારીના દેખાવથી આંખ મારીને કહ્યું. “એ મારી દીકરીનો દીકરો, તે એવું નહીં તો વળી કેવુંક પહેરે ?”

“પણ શા માટે ?” તે યુવતી હજી બહુદ મધ. “એનો પીવા તને દર માસે આવી મોટી ને ધરખમ નાણાંની રકમ મોકલતો રહે, ને એને તે છતાં તું એવી રીતે—”

“બાઈ સાહેબ, હમે સત્ય વાત બુલી જાઓ છો,” રતન બહેને બુલ્લુ જાણી. “જે પ્રકારના બાળકો સાથે અત્યારે એને મેલાવાનું ને રમવાનું છે તેજ પ્રમાણમાં એ બાલકને કપડાં લૂત્તાં આપણે પહેરાવાં જોઈએ. હું બધું જોઈ તપાસીનેજ કરું છું. જે અત્યારે હું એને માટે તમે મોટે ધરનાંએને લાવકનો પોશાક પહેરાવું તો અહીં મારી આસપાસમાં ચરચા ન થઈ જાય ?”

તે યુવતી આ તકરારનું વારતવિકપણું પોતાનાં મનથી સ્વિકારવા વના રહી ન શકી.

‘વાઈ’ ચાલ, જેમ તુંને મમે તેમ,” તેણીએ તે ઉપરથી તરત નાંખતી સાથે કહ્યું, “પણ એને અંદર પુરતું ગરમ પહેરાવાને વળી કશી રીતની બેદરકારી કે બખીલાઈ થવા દેશ મા.”

“તે વિશે તમે તદ્દન નિશ્ચીત રહો, અને એ બધી હકીકત ને પર-પુછથી સંતોષ મેલવી ચુકી હોય તે રીતે એ પછીથી તે મોટે ઘેરની યુવતી ત્યાંથી રખસદ લપ્તે બાહર પડી, અને જેમ આવી હતી તેમજ ઉતાવળી ચાલથી તેણી પાછી સર જગમોહનના ઘર તરફ પાછી ફરી.

તે ઝડપી પગલે રાહ માપતી ઘર તરફ પાછી ફરી ત્યાં પહોંચી ત્યારે તેણીએ જોયું કે સર જગમોહનની ગાડી ઘરે પાછી ફરવાનો વખત થયેલો હોવાથી તે મોટા લોખંડી દરવાજા ખોલી મેલેલા હતા.

તે ઝટ, એ ઉપરથી, બાગમાં ચઢને પાછલા દાદરા તરફ જવા મધ, અને તે બાળુનાં અંધારામાં વલાણુ લેતાં સામી બાળુથી આવતા એક યુવક સાથે લગભગ તે અચડી પડી.

“કાણુ—બાલુ ?” તેણી વીમલાએ ચોંકીને પુછ્યું. અંધારામાં તેનો ચહેરો તેણી પ્રગટ જોઈ શકે એમ ન હતું, પણ સામી કાટડીમાંના દીવાનો ઝાંખો ઉજ્જસ તે તરફ આવતો હતો, અને તેથી તે બંને એ રીતે એકઠાં મળતાં સાથે એકમેકનાં કદ, પોષાક ને ચાલ ચલગત પરથી એક બીજાને પુરત જાણખી શક્યાં હતાં.

“હા બાપ” બાપુએ ઉત્તર દીધો અને તરત પાછું પુછ્યું, “પછી તમે શું આત્મારે પગે હાલતાં કેવે બાહાર ગયાં હતાં?”

“હા, લગાર કરી આવી,” વીમલાએ અચકી ને હતાવળો ઉત્તર દીધો, અને તને અંધારામાં દેખાયું નહીં કે?

“હું તો વીસમય થાઉં છું, બાપસાહેબ, કે આવી સાંજરે પગે હાલીને તમને બાહર જવું પડ્યું,” તે યુવક નોકર શંકાશીળ થઈ ચુકેલો દેખાતો હતો.

“એ તો જેની જેવી હવે,” વીમલાએ હતાવળો ઉત્તર દીધો, અને પછી લગારે ખોટી થવાની દરકાર કર્યા વીના તે એકદમ આગળ વધી.

પ્રકરણ—૪ થું.

જમતી વખતે વીમલા મોન હતી.

તેણીને પતી સર જગમોહન ઘણો શુદ્ધો ને કરડો હતો, પણ તે તેણીને માટે હિંડી લાગણી અને પ્રેમ ધરાવતો હતો તે વાતની પુર માહિતી છતાં તે યુવાન પત્ની આત્મારે કાંઈક અકડવકડમાં હતી.

તે છેલ્લાં ત્રણેક વરસ પર એ બેરોનેટ સાથે પરણી આવી હતી. તે પુરતી સુખી હતી. જો કે પોતાની વય કરતા લગભગ બેવડી વય એક વૃદ્ધ પતીને તે પરણી હતી, (કે જે શ્રીમંત તેની આશ્ચકારક સુંદરતાથી મોહિત થઈ તેને પોતાની પત્ની બનાવી પોતાને ધરે લાવ્યો હતો) પણ એવા એક શુદ્ધ, સાચા પતીના રાજમાં બધી વીમલા આત્યારતક પુરતી સુખી હતી.

તોએ આત્મારે જમતાં જમતાં તે હિંદાસ ને મોન હતી. હાલમાં તેના પતીનો તે વિચાર કરતી ન હતી. તેના વિચારો તો તેણીની આંખોમાં હાલ બીજી મેર દોડી પહોંચ્યા હતા, ને એક કોઈ જુદાજ યુવકનો દયાળુપણે તે વિચાર કરતી હતી કે જેનો સોહામણો ચહેરો, દર્દનંદ અને દયા શોધતો, જાણે તેની કને હમણાં આજુબી થકી દોડી આવ્યો હતો.

તે યુવક કોણ હતો? તે સર જગમોહનનો નિવારપાટો પામેલો બેનસીજ દીકરો હરીદાસ હતો. તેનામાં તેણીની મરનાર માતાના બધા નરમાસના ગુણો હતા એ નિસંશય ખરી વાત હતી.

જગમોહનને ત્યાં બેજ બાળક થયલાં હતાં. સર જગમોહનની પહેલી પત્ની પોતાના બીજા બાળકને જન્મ આપતાં સ્વર્ગવાસ પામી હતી, તે તે બીજું બાળક હીરા નામની એક પુત્રી હતી, કે જે આત્મારે મોટી વયની એક યુવતી થયેલી હતી.

તે જેવી જોષએ તેવી સારી ચાલની ઉધરી ન હતી. ઉતામળી, ધર્માવતી, તામસી તે ઉધરી હતી. વળી તેણીના આચાર વિચારોની શુદ્ધતામાં પણ આપણે જે ચાહીએ તે સર્વે ન હતાં. ક્યાંથી હોય ? એક માતૃશ્રીની દયાળુ આંખ ને કાળજીવંત માયા વિના ઉધરેલી જે બાળા તેનામાં સદગુણ કરતાં અવગુણ વિશેષ પ્રમાણમાં બહારી નિકળે એમાં નવાઈ શી ?

એ રીતે જગમોહનની પુત્રી હીરા પણ બીગડેલી ને વીખરેલી ઉધરવા પામી હતી.

સાંચોનાં દરેક જાતનાં દર્દો માટે જગમશાહુર
સર્વાત્તમ શક્તિવર્ધક દવા

મહિલા જીવન

વધારે પડતો કે અનિયમિત અટકાવ, પ્રદર, લે હીવા, રૂદ્ધેષ, શરીરનું ધોવાવું. પેટમાં થતો દુઃખાવો, કમરમાં થતી કાટ, છાતીમાં ગભરામણ થવી, જીવ જલ્યા કરવો, બેચેની, ઝીણો તાવ, અશક્તિ, હીસ્ટીરીયા, જ્ઞાનતંતુઓની નબળાઈ, જેજો ચઢવો, માથું કાયમ દુખ્યા કરવું, હાંફ ચઢવી, અન્ન પર અરૂચી, ઉલ્ટી, ખાંસી, રતવા, ઝડાની કમજોયાત, ગર્ભાધનમાં વિઘ્ન ઈ. દરદો માટે અકસીર પુરવાર થયેલ છે. સુવાવડ પહેલાં યા સુવાવડ પછી યા સુવારોગમાં આપવાથી શરીર તંદુરસ્ત અને રૂઢ પુષ્ટ બને છે. કો. રા. ૨), ત્રણ સીસીના રા. પા. ૮. ખ. જીવું. રજી. ટ્રેડમાર્ક ‘જેનમ’ નં. ૩૦૨, દરેક શહેરમાં જાણીતા દવાવાળાને ત્યાં મળે છે.

અનાવનાર:—જે. એન. શેઠના. નડિઆદ.

હિંદુસ્તાનના સોલ એજન્ટ:—શ્રીમનલાલ પો. શાહ.

ગોવિંદ બીહારી, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨.

પ્રકરણ—૫ મું.

સર જગમોહનદાસ, એ રીતે તે પહેલી પત્નીના સ્વર્ગવાસ પામવાથી, પોતાનાં બંને બાલકોના બાળમાં અલાગ્યો પુરવાર થયો હતો. તેના પુત્ર હરીદાસ સાચના તેના મોટા વિરોધથી આપણે પુરતાં વાકેફ છીએ, અને વળી હાલમાં આપણે જોયું તેમ તેની પુત્રી હીરાના બવિષ્ય થકી પણ કાંઈ સાફ જ બવિષ્ય બાબવા જેવું નથી.

એ બધાંનો વિચાર કરતાં સર જગમોહનની નવી પત્ની તે રાત્રે જમતાં જમતાં મૌન થઈને દલગીર બની હતી. હજી આપણને ખુલાસો મેળવવાનો છે કે વીમલા પરણી આવી તે પહેલાંનો હરીદાસ આ મકાન છોડી દેશવટો પામ્યો હતો—તો એ વીમલા સાથે તેની તે આગમ્યની જોલખાણ કેમ ક્યાં અને ક્યારે થયેલી હોવી જોઈએ?—પણ તે બધું આપણે તેની લાયક જગ્યાએ ને લાયક વખતે જ જોઈ લઈશું.

આત્યારે એ તો ખરું કે એ બધા વિચારો કરતાં વીમલા તે રાત્રે જમતાં જમતાં મૌન અને ઉત્સાહ વીનાની બની ગઈ. અને ત્યારે તેણીની તે રાતની એ બેઠી વર્તણુક પર આંતરે સર જગમોહનનું પોતાનું લક્ષ બેચાંબા વના પણ ન રહી શક્યું ત્યારે તેણીને પુછ્યું કે “આજે જમણુ ઉપર તું એટલી મૌન કેમ હતી?”

વીમલા આ સવાલ અણુધાર્યો રહ્યું થતાં, તેના વિચારો વચ્ચે ચોંટી.

“મને કાંઈ નથી, નાથ,” તેણીએ એમ છતાં તરત બીજીજ પળે પોતાનાં મનનું પાછું સમાધાન કરી લેતાં હસીને કહ્યું: “હું લગાર વિચારમાં હિતરી ગયેલી હતી.”

“પણ શેનો વિચાર? તુંને શેનો વિચાર કે ચીંતા થવાં જોઈએ?” તે બેરોન્ટે પુછ્યું.

“કદાચ એવણુ બાપ સાહેબ આજે થકી ગયાં હશે,” હાં પેલો બાલુ (જે કાંઈજ નહીં પણ સર જગમોહનનો એક લાડકવાયો નોકર હતો, તે જેને કુટુંબના એક તરીકેજ ત્યાં રહેવાનો ને ગણાવાનો પર્થોગો પડી ગયો હતો તે) દેખીતી રીતે પુરતા માનથી તોપણ ખરી રીતે તો કાંઈક રણખો જગાડવાનાજ સ્વાર્થી કારણથી બેઠ્યો; “આજે મેંવથી રસ્તા બધા કીચલથી કચકચ થઈ રેલાછે તેમાં પગે ચાલીને જવાની જેહમત થાકવી નાંખનારી થઈ પડવીજ જોઈએ.”

“કુટલું અબજા જેવું!” સર જગમોહને અમત પામીને અબજા થતાં કહ્યું; “ત્યારે તો સરદારને અહીં કાપનીખી સાથે પરાયું લાગવાનું જ નથી.” અને એ વાત પણ ખંધ પડી.

વીમલા વળી પાછી ત્યારે ગંભીર વમાસણોમાં ઉતરી ગઈ તે રહાંજે ‘ફરી આવી’ તે વાત તેના પતી આંગલ ઉતાવલી ગભરાતમાં તેણીએ ઉલટાવી નાખી તે વખતે તેણે સચોત જોયું ને પકડયું હતું કે બાલુ હીરા ભણી જોઈને આંખ મારી, ને તે છોકરી તેના ઉત્તરમાં મોગમ હશી હતી—એટલે જો તેણીએ ગભરાતની મારી વાત ફેરવાવી તે એ ખંને ખાંગડો તાત્કાલીક સમજી ગયાં હતાં, વળી તેના આ પણ પકડાઈ આવ્યું હતું કે બાલુ ને હીરા વચ્ચે નોકર ને શેઠાણીનો અંતર ન રહ્યો હતો, ને તેમના વચ્ચે કાંઈ છાની સમજુતી વટીક થયેલી હોવી જ જોઈએ, કે જેનાં પરીણામમાં તે એમ તે રહાંજે પગે ચાલીને બાહેર જઈ આવી તે વાતની બાલુએ હીરાને એકાંતમાં આ આગમચ ખાતમી આપી દીધેલી પણ હોવી જોઈએ!

તેઓ ખંને તેનાં શત્રુ હતાં—આ બાલુ અને હીરા સાવકી માતા માટેના સ્વભાવિક અભાવથી વીમલાને ખરાં મનથી ધીક્કારથી શીખી હતી, કે જ્યારે ખરેખર તો વીમલાએ સાવકી માતાને લગતા અપજશ ભરેલા કાયદાની એક અપવાદ માત્ર પુરવાર થઈ હતી! તે એક ખરેખરી ભલી છોકરી હતી, અને જો તેની તે ભલાઈ ને ખરાં માયાલુપણાંની હીરા કદર કરી શકતે તો તેને આ સાવકી માતામાં એક હેતવંતી સગી માતાની જ બધી ભલાઈનો સમાગમ થતે; પણ તે તેના ભાગ્યમાં ન હતું, જેથી તે જ સામી છાની રીતે તે માતાની કટો શત્રુ થઈ લાગી હતી.

“વાર્તા વિભાગ” ના વાંચકો માટે ખાસ લાભ.

નમુના માટે ફ્રી પોસ્ટથી મેલવી શકાશે.

માત્ર આનાની ટીકીટ બીડવે “ફેવરીટ” હિંદના કાપની ભાગમાં અમારા પોષ્ટ ખરચે ધરજેઠાં મળી શકશે. આ લાભ નમુનો જોવા તરીકે (એક જ વાર) આપી શકાશે. દેશાવર ખાતે છુટક નકલ વેચનારાઓને ઉદાર કમીશન મળશે.

ટે-૩૮૦-૩૮૪, કાપડ મારકેટ—મુંબઈ.

પ્રકરણ—૬ થું.

હવે તે રાત્રે જમવા પછી જ્યારે હીરા અને વીમલા જમણ પરથી ઉઠીને સરેસ્તા મુજબ હીરાનખાનામાં જવા સાથે ચાલતાં હતાં ત્યારે પણ વીમલા બાડી આંખે જોતી હતી કે હીરાના હોઠો પર તુચ્છકાર ને કપટનું એક હલનું હસનું પ્રગટ પડેલું સ્પષ્ટ નજરે આવતું હતું.

તેણી વિસ્મયતા તુટતી ન હતી, થું તેણીની શંકા ખરીજ હશે? થું બાલુ ને હીરા વચ્ચે કરી છાની સમજુતી એવી કે તેઓ અને છુપ્યાં મલીને અરસપરસ પોતપોતાના વિશ્વાસ આપણે વટીક કરતાં હોય તે રીતની થયેલી ન હશે?

હોવીજ જોઈએ. તેણીની અચાનક નજર પોંદેચતાં તેણીએ સચોટ જોયું અને પકડયું હતું કે જ્યારે તેણીએ પોતે રહ્યાંજ બહાર જઈ અવવાની વાત જમાદા ચુંથવામાં આવે તે પહેલાં તે હિતાવલા ગભરાતમાં બીજી ત્રીજી વાત કાઢીને ફેરવી નાંખી ત્યારે બાલુએ હીરાને આંખ મારી, ને હીરા બહુ જાણુતી હોય તેમ તરત તેના હિતરમાં હસી.

અને હાલમાં એ વાત પર પાછો ને પાછો વિચાર કરતાં વીમલાએ પોતાના પતીને સમજાવી, હીરા હવે ૧૭ વર્ષની થઈ હતી એટલે એને સારે મરે પરણાવી દેવી જોઈએ એમ પણ કહ્યું અને હીરાને તેણીની માસીને ત્યાં મોકલી આપવા તેઓ એકમત થયાં, પણ હીરાને પુછતાં તેણીએ કેવળ તેમ જવા નાજ પાડી.

વીમલા ઘણી વિષમય થઈ. તેના પીતાને પણ તેને મોકલવા વિશેષ ગમતુંજ ન હતું, એટલે તેણે પોતેજ ના દેહવાથી એ તકરાર સદાની બંધ પડી; પણ વીમલાને એથી પુરું શંકા થઈ. તે છોકરીને મોજમજાહ ભર્યા શહેર કરતાં બી આ વચે આ એકાંતમાં સમડયા કરવનું આવતું હતું તેનું કંઈ કારણુ તો હશેજને?

શેઠનો લાડકો નોકર બાલુ પોતાના શેઠની આ છોકરી સાથે જાહેરમાં ઘણાજ સખ્ત અંદાજથી વરતતો હતો. કાંઈપણ હોય તો સામું તે પોતાની શેઠાણીપરજ બક્ષ આપવાનાં હળવાં પગલાં લેતો થયેલો હતો.

પેહલાં તો વીમલા પણ કાંઈ સમજીજ નહીં. તે સીધી પાતલી અને હચી હતી, અને તેની રોજદાર સુંદરતાએ બાલુપર અસર કરી હતી એમ તો વીમલાને કદી લાગ્યુંજ નહીં. તે તો એમજ સમજી કે એક શેઠાણી

તરીકે બાલુ તેને વધુ આહતો ને માન આપતો હતો, ને તેના પર એટલું બધું આન આપી વીલીસો પડતો હતો;—પણ એક દિવસ તે મુરખે કાંઈક વિશેષ હિંમત પકડી ત્યારેજ તેનો એ વલાણ વીમલાની સમજમાં આવી શકી.

પણ આણી તરફ શુદ્ધતાભરી વીમલા હતી ! તેણે તો તેની એવી નીચ આશાની માહિતી થતાં સખ્ત ઉધરો લખને એક રાણીના તોર અને થથેરાથી તે યુવકને ખોખરોજ એટલો કરી મુક્યો કે તેણીની સામે તે હીચકારી ભાવનાથી થરથર ધ્રુજવા પડ્યો, ને “માત્ર એકજ વારની તેની એ મુરખાઈ” તેને માફ કરવા તે વીમલાના પગ પાસ પડી આજીજી કરવા પડ્યો. તેણે તેના પતી પાસ તેને ઉંધાડો નહોં પાડવા ને નોકરીથી નહીં રખડાવી મેલવાને પણ ઘણી ઘણી વીનંતી કરી.

પણ પાછળથી વિચાર કરતાં એ તેનો અપરાધ તેના પતીથી છાનો રાખવા વીમલાને ગેરવ્યાજખી લાગ્યું, જેથી તેજ રહાંજે તે એ વાતની ફરયાદ કરવા તેને તે જોરડામાં ગોટતી ગઈ.

ભોગ જોગે તે વખતે સર જગમોહન ઘણાંજ કામમાં હતો. તેણે પોતાનાં ખાસ કામ વચ્ચે કરોધી થયલી વીમલાની ઉશ્કેરણી કેવળ બાળી નહીં, એટલે અત્યારે હરકત ન કરતાં કાંઈ કહેવું હોય તો અવકાશે બસે આવજો આમ કહી તેણીને જતી કરી.

ત્યારબાદ સમો હાથ આવ્યો ખરો, પણ ત્યારે તે વાત કરવાનું મોઢું થયલું વીમલાને લાગ્યું, અને પછી તે બલી બારણા જુલમરેલી નાંખતી સાથે એ વાત ખાઈ ગઈ.

પ્રકરણ—૭ મું.

વળા તે પછીથી જે બાલુ હદ વગરનો માન દેતો થયો હતો એટલે બલી વીમલાએ તેને તે માફ કર્યું અને તે પછીથી અત્યારે ફરીવાર થયો હતો, કે જેવારે વીમલાને તેણે પગે ચાલીને બરાતી છુપાતી કુથે જઈ આવેલી જોઈ હતી. એટલા માટે અત્યારે વીમલાને એ બધી આગલી પાછલી યાદો સંતાપતી હતી. તેણીએ જોયું કે એ બધા સખખોથી બાલુ દેખીતી રીતે તેનો પાકા શતરૂ માંહેથી હોવો જોઈએ, અને ત્યારે શું તેની તેવીજ બીજી શતરૂ હીરા સાથે મલી જઈ તે કમીનો હવે હાલમાં તે તેની આગલી નાલેશીનું કાંઈ વેર વાળવાનો હતો.

એ મુંબઈ વીમલાને એકલે હાથે બંધે હરીફ સાથે લડવાનું હતું; હીરા, એક સાવકી દીકરીના સમાન અભાવથી તેણીને ધીક્કારતી હતી, અને લુચ્ચા બાપુને પણ વીમલા માટે અભાવ ને શત્રુ થઈ લાગવાને કારણે હાથ આવ્યું હતું.

તેઓએ હાલ તો સમો સમાલીને કામ લેવાનું હતું. તેઓ પોતે વીમલાના શત્રુ હતાં એમ ઉતાવલાં થઈને બહાર થઈ ગયલું જેવા લગારે રાજી ન હતાં, હવે નવો દાવ માંડવા જેવી બાજી હાથ આવે ત્યાં તક તેઓ ચુપ થઈ ગયાં હતાં.

એક દીવસે જમણ પછી વીમલા અને જગમોહન વાતે બેઠા હતા તેમાં પત્નીએ પત્નીની કાંઈ પ્રશંસા કરી અને કહ્યું કે “મારા પુત્રના દુઃખ પછી તું આવી ને મારી ખુશીમાં વધારો થયો છે.”

“અને, બહાલા, ત્યારે તમે મને પરણીને લગારે પરતાતા નથી?”

“પરતાઉં! કાં વાઈ?”

“કે માહરા જેવી એક ગરીબ દાસીને તમે પરણીને આ મોટી પંકતી પર લાવ્યા?” વીમલાએ આશ્ચર્ય કહ્યું.

“હું ગરીબીને તારો કોઈ ગુન્હા માની લેતો નથી, તે શ્રીમંતે જવાબ કર્યો. “તારા જેવી એક ગુણવાન પત્ની જીતવાને માટે હું તો સંતોષ માની લઉં છું.”

આપ મોટી રાત સુધી કામમાં માંડ્યા રહો છો ત્યારે મને વસમું લાગે છે.

“હીરા તારી સાથે સારી ચાલતી હોય તો તુંને એટલું વસમું ન લાગે,” તેણે કહ્યું. “તું ફર્યાદ કરતી નથી, પણ હું સારી રીતે જોઈ શકું છું કે એ મુખ છોકરી તારી સાથે ખરાબર સારી ચાલતી નથી.”

“હું સાવકી છું ને? તે એ છોકરી કેમ સુલી જઈ શકે?” વીમલાએ લગાર કડવું હસીને કહ્યું.

આવી કાંઈક વાતચીત કરી ઉઠીને જતાં જગમોહને મુતલમ જોયું નહીં કે રમતી કઢણે ભરાયલાં કોઈ બે વ્યક્તિઓ છાના ઉમેલાં હતાં. તેઓ દેખાતી રીતે તે વર જોયરની વાતો સાંભળવા પડ્યાં હતાં.

તે હીરા ને પેલો અદમાશ બાલુ હતાં. વીમલાને તેના સ્થાનથી બાંધ

૨૦૭ મન્યા, વિપયા, હાસ્ય, વાર્તાની અલેક યુદ્ધી "ફવરીટ" માં હોય છે

કરવાનેજ તેમનો વીચાર હતો, ને તેજ વાત કરતાં તે વર ઐયરની વાત સાંભળવા હાથ તે હલકી વાલનાંવાળાં બંને જથ્થે ભરાયેલાં હતાં.

સુમાગ્યે તે અંધારા ઝોથામાં દમાઇને ઉમેલાં બંનેને જગમેા હને ઝેયાં નહીં પણ, તેઓ ચાતુર વીમલાની નજરથી ખચી કે છટકી ન શક્યાં ને એ રીતે એકલાં ભરાયેલાં અને છુટાં પડતાં વીમલાએ કટોકટ વખતે જોષ લીધા !

આ વળી તેણીને ચિંતા કરવાને પુરતું હતું. તેણીએ જરૂર માન્યું કે આ એ તેણીનોજ નાશ શોધતાં હતાં.

“મારે હવે એ બાળકની ખજર પાછી લેવા જતાં સાંભળ રાખવી પડશે,” વીમલા મનથી પટપટી.

પ્રકરણ—૮ મું.

હીરા ધણા વારની કોઇની વાટ જોતી હોય તેમ અધીરાધથી બેઠેલી હતી, અને તેજ તરફ હાલમાં બાલુ ઉતાવળે ધસ્યો આવ્યો.

“હું તો જાણું જે તું ગુમજ થઈ ગયો !” હીરાએ તેને મલતાં સાથે અરધ ક્રોધથી કહ્યું. “હું એટલો બધો વખત તારે ખાતર ટપણું કર્યા કરવાની પરવાહજ ન કરતે, જો—”

“જો તને તાહરી સાવકી માતાપર વેર લેવાની તમી ન થતી રહી હોતે તો—આમજને ?” બાલુએ હસીને પુરું કર્યું, અને તરત વધાયું, “વહાલી, હું તો તરત આવત, પણ મને તારા પીતાએ વાતમાં રોકી રાખ્યો, ને તેવામાં નવી પોતે અંદર આવી.”

“એટલે તુંને ત્યાં વધારે થોભવા મમ્યુ એમજ ને ?” હીરાએ રસણાંની અદાથી હોઠ ચઢાવીને કહ્યું. “સારી વાત છે ! તું ગમે એટલું ના કહે, પણ મારી તો તદ્દન ખાત્રી છે કે મારા કરતાં તુંને એ નવી માંજરી બીલાડીજ વિશેષ બાવે છે ને અને તો તું મને પડતી છોડી તેની સોડ સાંધવા રાજ થાય !”

“તું કાંઈ ઘેલી થઈ છે” બાલુએ તરત પોતાનો ખચાવ કર્યો. “તે તારા પીતાની માનીતી નવી તેનાપર હું લક્ષ આપુ ? ન અને.

“હું શું કરું—મારી એ વિષેની શંકા ભાગતીજ નથી—જોકે તું તો હંમેશાં તે વાતનો ધ્વનિકાર કરે છે,” તેણીએ ખુલાસો કર્યો. “હું કાંઈક વેળા તને એ વીંછણી તરફ એવાં તો પ્રશંસાની આંખે જોતો જોઉં છું કે ધર્ષાંથી તે વેળાએ હું બધાં મારાં આખાં શરીરમાં જાણે જળી જાઉં છું!”

“ત્યારે ખાતર તો હું તેનું તરકટ પકડવા ખરે ખપોરે પેલાં નાનાં ગામડાં તરફ જઈ આવ્યો!—પણ તને મારામાં વિશ્વાસજ નથી તો ચાલો, રહું અને તે જવા લાગ્યો, પણ હીરાએ ખાલુને ચાલી જવા દીધો નહીં.

ખાલુને લગાર રૂસણું બતાવવાનો દમસમ તેણીએ કર્યો ખરો, પણ આણી તરફ ખાલુ પહેલા નાંખરતો બદમાશ હતો! તે લુચ્ચો દહીમાં ને દુધમાં બેઉમાં પગ રાખતા માંગતો હતો. હીરા કરતાં નવી વીમલા શેઠાણીએ તેનું ગલીય લક્ષ વિશેષ રોક્યું હતું એ સત્ય વાત હતી, પણ ત્યાંથી મજબુત ઝાડુ પડેલું હોવાને લઈને તે હવે એ ઝોછી દેખાવડી હીરાનો પ્રેમ પણ ગનીમત માનતો હતો. એટલા માટે દરેક હલકી વાસનામાં પુરી ને પવન્દી બચ્ચે હીરાને તે મનાવેલીજ રાખતો.

નાના ગામડાં તરફ નવી ક્યાં જઈ આવી હતી તેની જાણને તપાસ કરી આવવાનું કપટી હીરાએ લુચ્ચા ખાલુને સોંપ્યું હતું.

“હવે એ તકરાર મરવા દે. મને કહે તો ખરો કે ત્યારી એ તપાસનાં પરીણામમાં તું શું શું તરકટ પકડી શક્યો?”

એ સાંભળી: હું આપણે પકડેલી ખાતમી મુજબ નાના ગામ ખાતે ગયો. તે તરફની એક ગલીમાં ત્રણ ચાર ગરીબ મનુષ્યોનાં ઝુંપડાં આવેલાં છે. જેમાં એક તો તદ્દન નોખું પડી ગયલું છે, ને તે પરજ મારો શક મજબુત થઈ લાગ્યો. એવામાં તેજ ઝુંપડામાંથી એક ડોસી એક નાહના બાળકને લઈને બહાર આવી, ને મેં તે દહાને જરા વાતમાં બેંચવાની વેતલ કરી, પણ તે કાંઈ ખડી છપ્પન હતી. હું તેના તરફથી સારમાં સાર એટલાજ મેલવી શક્યો કે તે પોર્ણ તેની કાંઈ મરનાર “દીકરીનો દીકરો” હતો. એ કાંઈ લગાર માનવા જોગ નહીં હતું, કાંક તે પોર્ણનો ચહેરો તેને એવા લોચાર વર્ગનું બાળક લગારે બતાવતો ન હતો. શેપમાં ને આંખમાં તો મને તે વીમલાના જેવુંજ લાગ્યું.”

“પછી? વીમલા તે તરફનાજ ધડેલા પછાડામાં કાં પડેલી છે તેનું કાંઈ નહીંપણે પકડી શકાયું કે નહીં?”

૨૨] ફોરાસ રોડ ત્રામ ટરમીનસ પર ફેવરીટ, અને આવી પાતાં ધુમ વેગે ચલે છે.

હું તે ડોસીને પડતી મેલી પાસેનાં ઝુપડાંમાં ગયો, તે રસ્તે. ચુસ્તો હોવાનું બાંધનું આપી વીમાએ લેવાને મસે ત્યાં બેઠો તે કાઈ ધરડી સારાં બાગ્યે કંઈ પેલી કાઠ પડોશમાંની રત્ન બહેનની સાથ વહેલી હતી દરમ્યાનમાં તે પેતાની મેળે સપોસપ બધું કહેતી આવી 'મુઠ્ઠ મિળજમાં મરી રહેલી છે—બાણે મોટા મવરનરને ઘેરની!' તે કહીને રત્ન ડોશી મોટેથી બોલી; 'રાંડને ઘર દર આઠ પંદર દીવશે કાઈ મોટે ઘેરની બાઠ કામગ આબ્યા કરે છે, પણ તેના ખુલાનામાં અમે બધાં પુછી પુછીને મરી બાઠજેછ તો એક શબ્દ વટીક કાઈ દીવશે બોલતી નથી તો!'

એ બોલે એનોજ છે એવું પુરવાર કરવાને આકાશ પાતાલ એક કરી નાંખ, ને તે રસ્તે જો એ છછુંદરીનો હું અત્રેથી કાંટો કહાડી નાંખી સહીશ તો પછી મારા પીતાના મેહેલમાં માહારાજ રાજ્ય થશે, ને તું ને હું, વચમાં કોઇના પણ કશા બોકા ધોકા વગર, સુખી સુખી થઇ જઇશું!'

“હું મારું બનતું કરીશ,” બાલુએ ધીરજ આપી.

સુંદર વીમલા તેમના બોળા પેઠે તેમની પુઠેપુઠ હવે ભમતી થઇ હતી, અને તેથી આશ્ચર્ય કે આ વખતે પણ તે બાળુના રૂમમાંથી બાહર પડીને વગેસગે તેઓ થઇ ગયા ત્યારે તેણીએ જાની રીતે તેમને સચોટ જોયાં ને પકડ્યાં! તેઓએ તેને જોઈ નહીં. તે એ રીતે તેમની પુઠે પડી હતી એવો તો તે બેમાથી એકને પણ કશો ભય થયો ન હતો.

કપડાં ખોવાઈ જાય છે ને ?

એકવાર ગયાં તે ગયાં પાછો પતોજ નથી ?....તો ગુસ્તાદજી પેસ્ત-
નજી શાહુનાની ઉત્તમ બનાવટની કપડાં પર નામ લખવાની
શાહી વાપરી તેમને ખોવાતાં અટકાવો.

બનાવનાર:—

ગુસ્તાદજી પેસ્તનજી શાહુના

કણ્ઠપીઠ—મુરત.

દરેક ઠેકાણે ચાર આને મળશે.

મળવાના ઠેકાણા:—ફરેદુન અને બરબોર, નસરવાનજી નવા, આર.
એફ. અચારીઆ. કરામતોજ નવા, મનુ સ્ટોર્સ, યાદગાર સ્ટોર્સ, વગેરે.

પ્રકરણ—૯ મું.

તેણીને, ઘણું મન થયું કે ધસીને તે તેજ વખતે એકદમ બહેર થાય, ને તે ખતેને ચથરાવીને ઢંધાડાં પાડે; પણ વધતો વિચાર કરતાં એ રીતે કામ લેવાનું તેને વિશેષ ગમ્યું નહીં. તેણીએ વીચાર કર્યો કે હીરાને એકલી-નેજ એકાંતમાં બોલાવી જરા ધમકાવીને બે બોલ કહી સંભળાવવાનું વિશેષ ઠીક થઈ પડશે.

તેણીએ વળી, એક માતા તરીકેની પોતાની પત્ની જોખમદારીનાં વીચાર કરવાનો હતો. હીરા ને ખાણુ વચ્ચેની સમજુત તે કુંવારીકાની નિતીને ખરાબીના ખરાબાપર ચઢાવી તેણીનો કેવળ નાશ કરી મેલે તેજ તોડનો હતી, અને જોકે તે સાવકી નવી હતી તો પણ મા હતી, તો પછી એક ભત્રી માતાનો સાચો હક અદા કરવા વના તે કેમ રહી શકે?

તેણીએ, એ ઉપરથી, ખીજે પાએક કલાક જવા દેવા કેડે હીરાને પોતાના ખાનગી ઓરડામાં તેડાવી લીધી.

“કાં, શું છે?” તેણીએ આવતાં સાથે ટણકાથી પુછ્યું.

“તું કંઈ બોલું કામ કરે છે? વીમલાએ શાંતીથી પુછ્યું.

“એ વળી બોલું ને ખરું શું?” તેણીએ તીખખાસથી કહ્યું. “બોલવું કેહેવું હોય તે ખરી ખંખારીને ક્રેહી દ્યોને?”

“આમ? ત્યારે લે હું ક્રેહી દઉં છું! તું તાહરા પપાના નોકર સાથે અણુધટતી મિત્રાચારી રાખે છે એ ખરી વાત છે ને?” વીમલાએ ચથરાવી.

“હાં: ત્યારે તમે બાધ સાહેબ મારીપર ચેકી પહેરા રાખી બેઠા છો શું?” તે નકટ થઈ; “ગાલો, વળી તમારા જેવાં એકથી એ વતરોગે ખીજાં સારાંની શું ઉમીદ રાખી શકાય?”

“હું તાહરી મા છું,” વીમલાએ તે મુખ છોકરીની વાતોપર વીચાર કરવા વના ગુસ્સાથી કહ્યું, “જો કે તું પોતે મને તાહરી મા ગણે કે ન ગણે તેની મને પરવાહ નથી.” અને તેથી હું એ જાતનાં તારાં લગ્ન બધાં ગેરસહુકપર આંખ વીંચામણાં કરું તો મથ્વરની ગુનેહગાર કેહેવાડિ.” વીમલાએ તેજ શાંતીથી આગળ જારી રાખ્યું.

“એટલે—એટલું બધું તે મેં શુંએક કર્યું જે?” હીરા સતી થઈ.

“એ તાહરે લાયકનો મિત્ર કે પત્ની નથી,” વીમલાએ કહ્યું. “તે એક ત્હારો નોકર છે, ને તેની સાથે ત્હારે ઘટારત છેટેથી વરતવું એકએ, તેને બદલે તું તેને ન છાજવું ઉત્તેજન આપે છે, ને તે ખરેખર કેટલો

નાલાયક ને નીમકહરામ હોવો જોઈએ તે એટલાપરથીજ જોઈ લેવાનું છે કે તે પોતાની સ્થિતિ ને પોતે પોતાને જુલો જમને તારો એ ન માફ કરી શકાય એવી નાદાન્યતમાં તને રોકવા જેવું કશુંજ કરતો જણાતો નથી!"

"એ બધી સ્વપ્ન જેવી વાતો છે," હીરાએ કોપથી માથું ફેરડાવી કહ્યું; અમને એકાદ વેળા એક બે શબ્દ વાત કરતાં તમે જ્યાં હોય તેથી એવા ભયંકર આરોપનો ફટકો જગાડવાનો તમોને કશોજ હક નથી!"

"એક બે શબ્દ વાતચીત કરતાં? નહીં, હીરા, ઘણું વિશેષ," વીમલાએ ભાર મેલીને કહ્યું; "તમે એકમેકને પોતપોતાનો તમામ વીશ્વાસ આપ લે કીધેલો છે, ને ધાર કે ત્હારા પીતા એ બધું જાણુવા પામે તો?"

"તમે પોતે કહી દેવાનાં હશે?" હીરાએ ચીંતામણી થતાં એક સરખને પેશ આવતા તુચ્છકારના સણસણાટ વચ્ચેથી કહ્યું—પણ ખીજ પળે, વળી, તે તરત નરમ પડી ગઈ. તેણીએ એકાદ પણ વિચાર કરતાં તાત્કાળીક જોઈ લીધું કે જો તે વીમલાને છોડી મેલે ને તેણી સર જગમોહન આગળ બધો ભડકો ફોડી દીએ તો તે તુંમાખી શેડ્યો તો તે યુવાન નોકરને પાણી પીવા પણ પોતાનાં બરમાં વડીબર ઉભો ન રાખે, ને ત્યારે તેણીનું શું થાય? પ્રથમ તો તે એક ભારે પ્રેમથી તે નોકરને ચાહતાં શીખી હતી, એટલે તે વિયોગ તેને મારી નાંખે,—અને સાથી અગત્યનું તો એ કે બાલુ જન્મ તો વીમલાનું કાટલું કાઢવાનું તેણીએ જો બીડું ઝડપેલું તેમાં તેને મદદ કાણુ થાય?

એ બધાં વમાસણો વીજળીના વેગે કરી લેતાં તે તરત સ્વાર્થ સાંધીને નરમ પડી ગઈ. તેણીએ પવનને પીઠ આપી. હાલમાં તો બાજી સમાલી લઈ જવાને તેણીએ ઘણી મોટી જરૂર જોઈ.

"તમારી ભુલ છે," તેણીએ એ ઉપરથી જુદું હસીને લગાર નરમાસથી કહ્યું. 'પ્રેમ જેવું' અમારી વચ્ચે કશુંજ નથી. હોયજ શેનું? હું જુલોજ કેમ જમ શકું કે એ તો પીતાશ્રીના નોકર છે? એ તો કામ કામ વખતે હું એની સાથે લગાર નરમાસથી વાતો ફરું છું—વિશેષ કંઈ નહીં."

"હજી તું ખોટું ખોલે છે," વીમલાએ કહ્યું. 'તું' તેની સાથે મલીને એક બેદ સાચવે છે—"

'તમારાં મનમાંથી એ જુદી શંકા છોડી દો, ને પીતાશ્રીને કહીને અમથો ટંટો કરાવશો મા, ને લો ચાલો, તમને નહીં ગમતું તો હવેથી બાલુ સાથે કશી પણ વાત ન કરવાનું હું તમને વચન દઉં છું, હવે તો બસ ?

એટલે આ બન્નેની વાતચીત બંધ પડી.

પ્રકરણ—૧૦ મું.

એક દીવશે હીરાએ ધરની દાસી સોડેથી તેણીએ પોતાના વાળના સણગાર માટે બામમાંથી થોડાંક કુલ મંગાવ્યાં હતાં, જે આણેલાં તેણીને ગમ્યાં નહીં.

“એ આ શું કચરા જેવાં કુલ તું લઈ આવીછે રે, તેણીએ તીખખા-સથી પોતાની દાસીને કહ્યું.

મેં માળી સાથ એ માટે તકરાર કરી, પણ તેણે માફ માન્યું નહીં.”

“ઠીક તેવારે રહેવા દે તું, હું પોતેજ જઈને મારી પસદગીનાં થોડાંક કુલ આણું છું.”

તે વચમાંની ચાલ જોલંગીને મોટા દાદરાપરથી ઉતાવલે જગીયા બણી દોડી, પણ તેનાં બારણાં આગળ પહોંચતાં તે ચમકીને એકાદ પણ બાહેરજ અટકી ઉભી. તે બાગમાં તો કાંઈ વ્યક્તી છાની વાત કરતાં ઉભાં હતાં, અને જરા છુપાઈને જોઈ લેતાં હીરાએ બારી ખુશાલી ને સંતોષ વચ્ચે જોયું કે તે કાંઈજ નહીં પણ તેની સાવકી મા વીમલાને તેના પીતાએ નોતરેલો ને તેજ દિવસે આવી પુગેલો તેઓનો પુરાણો મીત્ર સરદાર ગંગારામ હતાં ! તે બંને હાં કેમ ?

એક મોટાં ઝાડની ઝોથે—તેમની વાત બોલેબોલ સાંભળી શકાય તેમ—તે જગીયામાં મેમાલુમ દાખલ થઈને છુપાઈ જવાનું, લુચ્ચી હીરા માટે માત્ર એકજ પણ કામ હતું. તે તરત ત્યાં ભરાઈ જઈને અદ્રશ્ય થઈ ગઈ, અને પછી કંઈ બેચી પકડેલા દમ સાથે તે ત્યાં છુપાઈને પેલાં બેની વાતચીત સાંભળવા પડી.

“આપણે છેલ્લાં મહ્યાં હતાં, વીમલા,” યુવક સરદાર કહેતો હતો. “તે પછી ત્હારું નામ નીશાનજ કુખી ગયું અને અત્યારે અત્રે આવતાં તદન ન ધારેલી રીતે જ્યારે મેં તને અહીં આવાં મોટાં સુખમાં દર પડેલી જોઈ ત્યારે તે વેળાના મારા આનંદનું શું કહું ?

‘તમે ત્યાંથી જવા પછી હું ત્યાંજ થોડી રહેવાની હતી જે તેની વાત !’ વીમલા હસીને કહેતી થતી.

‘મને યાદ છે.’ સરદારે કહ્યું. ‘ત્યાં તને એક કુટુંબમાં દાસીની નોકરી મળી ગઈ હતી તે તેં તેજ વખતે મને કહ્યું હતું. હું તુંને ખાત્રી આપું છું, કે જો વીરચંદ જીવતે તો ત્હારો આવો મોટો વારસો કુલ

૨૬] “ફેવરીટ” માં આવતી બહેરાવ બીજાં ૧૦ માસીકા બેટલી બસર કરે છે.

મેલવીને તને એ બીજીક ફેવરીટ લાવી કિતારવા માટે હું તેની ગલચી ભચ-
ડીને તેની પાસ ઉત્તર માંમતે !”

“માહું થાય છે તે પણ કામક વેળા સારાંનેજ કાજે,” વીમલાએ
સંચારો આપ્યો; ‘તેમ નહીં હશે તો હું આ લક્ષ્મીપતી જગમોહન જેવો
પતી મારે હાથ આવતે નહીં !”

‘ત્યારે તું તારાં આ લગનથી પુરતી સુખી છે ?’

“વણીજ સુખી.”

હયાં જરાવાર ત્યાં ચુપકાદી પંચરાઈ, જે પછી સરદારે હીરા માંડ
માંડ સાંભળ શકે એવા ધીમા અવાજે કહ્યું, “ને પેલાં બાળકનું શું
થયું ? તે જીવે છે કે ?”

‘હા, હવે તો મજેહનો થાવકો થયલો છે,’ વીમલાએ તેવાજ હલવા
સાહેબે કહ્યું. “હું હમણાંજ ત્રણ ચાર દીવસપર પણ પાછી જઈને
જોઈ આવી.”

“ત્યારે તું તેને હજી મલતી બેટલી છે ?”

“હા.”

“તારા પતી તે જાણે છે કે ?”

“ઝા ના રે, તેમને કેમ કહી શકાય ?” વીમલાએ ચિંતાતુર જવાબ
કર્યો; ‘તેજા જારે માયાળુ ને ભલા છે, પણ એવા સાચા ને કરડા છે
કે એ ખરી વત એમણે જો જાણી તો મને લાગે છે કે મને જીવથી
મારીજ નાંખે !’

‘પણ ત્યારે તે પોરયાને એટલો નજીકમાં તેં રાખ્યો છે તે તું એક
જોખમ નથી બેડતી ?’

‘ભય તો ખરેજ તો, પણ જો પેલી રતનજેનને કંથે છંટે મોકલી
દઉં તો પછી મને એની ખબરઅંતર શી રીતે મલે ?’ વીમલાએ ચિંતા
વચ્ચે જવાબ કર્યો.

“તે છોકરાપર ડોસી પુરતો પ્યાર રાખે છે કે ?”

‘હું ધારું છું કે હા,’ વીમલાએ જવાબ કર્યો. ‘અત્યાર સુધી તો
અધું સીધેસીધુંજ આપ્યું આવ્યું છે, પણ મને ડર લાગે છે કે નીચ સોજ-
તમાં હધરેલું હોવાથી છેવટે એ બાળકની ખરાબ દશા થવાની છે. બધા
હલકા આદર્શો એ ઉપાડી લેશે, અને—’

“ત્હારી ચિંતા કેવળ બ્યાજબી છે, ગંગારામે તરત એકમત થતાં બવાજ કર્યો. હું તો ધારતો હતો કે એ બાળક જીવશેજ નહીં ! મને પોતાને બી સર જગમોહન આગળ ધણું નરસ લાગવાનું. ખેર, આપણે બનતું કરીશું. હજી બી હું એ માટે એકાંતમાં પુરતો વિચાર કરીશ, ને જો એ પીડા આપણે પગે વળગેલી ટાળવા જેવું કંઈ કરી શકાતું હશે તો ત્હારાં ને મ્હારાં બધાં માટે તે બધું કરવાને હું ચુકીશ નહીં.”

એ પછી તેઓ વાતચીત કરતાં બગીચામાંથી બાહેર પડ્યાં, અને ત્યાંથી જતાં વીમલાની જમીનપર ઘસડાતી સાડી ત્યાં ઝાડી પછવાડે બરા-યલી હીરાના પગને અથડી છતાં વીમલાએ કે સરદારે કોઈએ પણ તે કપડી છોકરીને આમ છાનીમાની બરાઈ રહેલી તેઓની વાત સાંભળતી પકડી લીધી નહીં !

પ્રકરણ - ૧૧ મું.

“હીરા બાપ, તમે ડુલ લેવાં ગયાં હતાં તે તો લીધા વિનાજ પાછાં આવ્યાં કે ?” હીરાને મળેલા આનંદના સંબંધમાં પોતાનાં મનનું સમાધાન કરી રહી તે પછી દાસીએ ગંભીર ચેદરે યાદ આપી પુછ્યું.

“કુલ ? કુલ શેનાં ?” હીરાએ અચરતીથી કહ્યું-ને પછી તરત યાદ થતાં સુધાર્યું, “અરે હા જો, ખરી વાત; પણ મને ગમે તેવાં બીજાં કોઈ મધ્યાંજ નહીં. લે ચાલ, હવે ટાહેલું છોડ હું લુગડાં પહેરીને હેઠળ જાઉં છું. અને ઝોરડામાંથી લુગડા બદલી રહેતાં સાથે બાહાર નીકળી ગઈ.”

દાસી હસી ‘કોઈ જબરી છોકરી છે,’ તે મનથી પટપટી; ‘વળી પાછી પેલાને મળવા દેડશે ! ચાલો, આપણે શું ? મને તો સાંભી એ કારસ જોવાની મજા પડે છે ! હું એમ તો બધો બડો હમણાં ફેડી દઉં, પણ તેથી મને શું લાભ મળવાનો હતો ? લાવતે, લગાર પુડે દોડીને બધને જોઉં તો ખરી કે એ બાલુના ઝોરડામાંજ જાય છે કે નહીં. અમારા લોકના સીવવાના ઝોરડામાંથી બાલુની ખારી દેખાય છે, ને ખારીના કાચપર એ બેઠેલા ઝોળા પડશે તો તરત બધું પકડાઈ જશે.’

દાસી, એ રીતે બધા તુરંગો ચલાવી, તુરત સીવવાના ઝોરડામાં

દોડી, કે જ્યાં જીજી નામની એક નવી રાખેલી દાસી અત્યારે પણ સીવતી એકલી બેઠેલી હતી.

‘આવ જીજી તમારો દેખવો છે કે?’ દાસીએ હસીને કહ્યું; ‘આ બારીએથી બાલુનો ઝોરડો દેખાય છે, તે હું ધારું છું જે એ માહેજ છે, ને ત્યાં હાલમાં મારી શેઠાણી હીરા ગયેલી છે.’

‘બાલુ એ ઝોરડામાંજ છે,’ જીજીએ કામ છોડીને તરત બારી આગળ દોડી આવતાં ઉલટમંદ કહ્યું.

‘હોવોજ જોધએ.’ દાસી એકમત થઈ, ‘તે વિના એ દુકતી એમ ઉતાવળા અધીરી પડીને નીચે ઉતરેજ શેની? એ પણ કાં તું કાંઈ ચાલી, જીજી?’

‘હું મારી અંગોઠી ખીજા ઝોરડામાં ભુલી આવી છું તે લેધ આઉં, નહીં તો કાંઈ ઉંચકી જશે,’ જીજીએ ઉતાવળે જવાબ કર્યો—તે તે તરત તે ઝોરડામાં દાસીને એકલી મેલી ત્યાંથી ઝડપી પગલે બાહર પડી.

તે પહેલાં નીચે ગઈ, ને પછી પાછલે દાદરે પાછી બાલુના ઝોરડા તરફ આવી.

તે એક નવી દાસી એ ધરખટલામાં તરતનીજ દાખલ થયેલી હતી. તેના જુલકાં અધકચરાં સફેદ હતાં, ને તેણે આંખમાં મોટા કાચના ચશ્મા ધાલેલા હતા. તે એક સીવનારી તરીકે આ નોકરીમાં થોડાંક દિવસ ઉપર દાખલ થયેલી હતી.

તે તો માનીજ શકતી ન હતી. નોકર નફરોના વર્ગમાં બાલુની હીરા બેઠેલી ગેરવર્તણૂકની ઘણી ચકચાર થતી રહી હતી, પણ એક નોકર એટલી હીમત કરી શકે એ વાત જીજીના માન્યામાં આવતી ન હતી. એટલા માટે તે આ તક હાથ આવી તે કેમ ચુકે? તે એ ઉપરથી છેક લગોલગમાં જઈને પોતાની ખાત્રી કરવા દાસીને પડતી મેલી એકદમ બાહર દોડી ગઈ.

તે ઘણીજ સંભાળથી બાલુના રૂમ બહાર આવી, અને ત્યારે તેણીએ સાંભળેલી સઘળી વાત તેણીને કવળ સત્ય જણાઈ તે તેણીએ—તે નવી સીવનારી દાસી જીજીએ તે ઝોરડાને લગતી એક બારીના કાચમાં ડાકું ખોસી જોયું કે ખરેખર બાલુ ને હીરા ત્યાં બારે અગત્યની વાતચીતમાં એકલાં રોકાયેલાં હતાં.

હીરા ઉશ્કેરાયલી ને લાલ થઈ આવેલી એ વખતે દેખવામાં આવતી હતી, ને તે જે વચ્ચે તેમના એખલાસની એક છાની સમજીતી હતી એમ એક નબરે જોઈ લેત સાથે માનવાને હવે જીજ્ઞાસે કરીજ શકેકા થઈ કે રહી નહી. તેવામાં બાલુએ નીચે વળી હીરાના ગાલ પર એક ચુંબન લીધું ને તે પછી બાલુએ માથું પાછું ઉંચું કર્યું ત્યારે તેણે અચાનક જોયું કે બહારની ચાલને લગતી બારીમાંથી કોઈ ઘણા વિકાળ ક્રોધથી તેને ધુરંકવું જોઈ હતું—ને તે કોઈ સ્ત્રી હતી.

પ્રકરણ—૧૨ ચું.

તે કોણ હતી ? તે ચેહેરા તેની પીછાનવાલો હોવો જોઈએ કાંકે તે જોતાં સાથે તેનું લોહી તેના બદનમાં ફરતું અતી ઘણી દેહેરતથા બંધ થઈ ગયું, ને તે પથર જેવો બની ગયો. એકજ પલ—અને હીરાને લગભગ ફરપણે પોતાની પડોસમાંથી બાજુએ હડસેલી દમ તે ઉતાવળે બાજુએ ખેલી બહાર ચાલમાં આવ્યો, ને બારીમાંથી જોયલી પેલી સ્ત્રીની તે બાજુએ અધારમાં ચાપતી જુસ્તેજો કરવા લાગ્યો.

તે ત્યાં હતી નહી. ત્યાં તો કામજી હતું નહી.

એ શું ? બાલુ તદન ખાત્રીપુર્વક હતો કે તેણે તે ક્રોધથી ધુરંકતી આખ્યોતો જાલખીતો ચેહેરા સચોત જોયો હતો, ને ત્યારે એટલા વારમાં તે સ્ત્રી કેમ ને કયા ગુમ થઈ ગઈ ?

તે પછી બાલુ જ્યાં હીરા હતી ત્યાં પાછો ફર્યો.

“મારા મનનો ધખારો હોવો જોઈએ,” તેણે શીકકું હસીને કહ્યું— “તુંને કીસ કરીને મેં મથું ઉંચક્યું એટલે આ સામેની બારીની બહાર મેં સચોત એક કામ જાળખીતો ચેહેરા જોયો, ને આશ્ચર્ય કે બહાર જઈને જોતાં તો કંઈ નબરે આવ્યું નહી !”

એ પછી તે રાત માટે તે યુવકો છુટા પડ્યાં. અને હીરા તથા બાલુ કશામાં હોય નહી તેમ, જુદે જુદે રસ્તે તે મોટા દીવાનખાનામાં દાખલ થઈને વાતચીતમાં બેળાઈ ગયા.

જમમોહનના બગીચાને ફરતા જે કટેરા ભરેલા હતા તેની બાજુમાં

૩૦] આવી ૧૨ છુટા, ૨. બેરો મનીઓરડર કરવે દર માસે મર બેઠાં પુજાડીયું.

એક એકાંત જેવી મલી જતી હતી, કે જે કશા પણ વપરાસ વગરની હતી. તેમાં હિંચાં ઝાડો હોગી નિકળ્યાં હતાં, કે જે તે મલીને વિશેષ એકાંત બનાવતા હતાં, અને એ મલી લુચ્ચા બાલુ અને પ્રપંચી હીરાની છાની મુલાકાતોનું એક ખાસ ઠામ હતું. તેઓ એમજ સમજતાં હતાં કે તેમને કોઈ જોનારજ ન હતું, પણ તે ઝોછી બુદ્ધિનાં અક્કલહીણો લુચીજ ગયાં હતાં કે તે ધરના નોકર નદરોને લગતા એક ઓરડાની ખારીમાંથી તે મલીમાંનો દેખાવ સહેલાઈથી જોઈ શકાતો હતો.

હાલમાં ત્યાં બાલુ અધીરતાથી હીરાની વાટ જોતો ખોટી હતો, અને હીરાએ આવતા સાથે ખુલાસો કર્યો કે હું ખાસજ મોડી થઈ," હું આવવા નીકળી તેવામાં સરદાર અમે હતાં ત્યાં આવ્યો, અને તેણે નવીને કાંને લાગીને જે કંઈ કહ્યું તે હું સચોટ સાંભળવા પામી!"

‘શું કહ્યું?’

‘તેણે જે કહ્યું તે પરથી હું એટલી ખાતમી મેળવી શકાઈ કે હવે તુને પેલાં બાળકની તપાસમાં નાના ગામ તરફ જવું ન પડશે’ હીરાએ સમજાવ્યું. ‘પેલી રત્ના ડોશી તે બાળકને લખતે કંથે બહારગામ ચાલી ગયતી છે!’

‘ત્યારે તો આપણી બધી મહેનત ધુળમાં મળશે બાલુએ બળાપાથી કહ્યું ‘ત્યારે તો દીસ્તુંજ છે કે એ બાળકના મંજૂથી આપણે મરાવેલી શંકા ખોટી હોવીજ જોઈએ?’

‘હું એ વાત માનતીજ નથી,’ કપટી હીરાએ કહ્યું. ‘પરંતુ હવે છોટે અણબાણ ઠામે ચાલી ગઈ એટલે કહણુપ તો પડશે “હજી પણ આપણને હોમત હારવી ન જોઈએ,” તેણીએ બાલુને હજી હિંચેરી આવતાં કહ્યું; ‘હજી આપુને આપણું બનતું કરવુંજ જોઈશે.’

‘પણ શું?’ બાલુએ તીખાસથી પુછ્યું; ‘તારા બાપનું તેની નવી પરણેતર તરીકે એનાપર એટલું બધું દેત છે કે—’

‘તેજ તો સવાલ છે!’ હીરા વચમાં પુરાછ. ‘અને આ બાળકને લગતી ખાતમી જો આપુને મજબુતીથી મળી જાય તો એક લેહજમાં એના ટાંટયા અતરેથી કાપી નાંખી શકાય. જો એ આગળ વીધવા હોય અને એનો પતી મરીજ ગયો હોય તો પોતે કુંવારી હોવાનું કહીને મારા પપાને પરણવામાં એણે મોટી દગલબાજી કરેલી આપણે પુરવાર કરી શકીશું, અને

જે કદી વીધવા ન હોય તો પછી એની બેહ્યાષ ને નામોશી એને કચડી નાંખવાને માટે આપણા હાથમાં એક જોરાવર હથ્થાર થઈ પડશે. વળી એ બી એક સવાલ છે—” તેણીએ પુરતી ફરકેરણી વચ્ચે તન્તજ જખાંન ચલાવવાનું હજી ચાલુજ રાખ્યું—‘સરદાર મંગારામ સાથે એને કશીજ ઝોળખાણ ન હોવાનું એ તો કહેતી ને સમજાવતી હતી, કે જ્યારે ખરે-ખર તો આ આગમચ દેખાવતું છે કે એ બેહુ વચ્ચે ધણાંજ બેળાયલાં હતાં, વળી એ બાળકની હસ્તીથી વટીક એ સરદાર કોઈ રીતે બીનમાહીતગાર બણાતો નથી !! હવે ત્યારે તું શું કહેવા માંગે છે?”

બાલુએ ખભાં ચઢાવ્યા, જાણે કે હવે તે નિરપાય હતો એટલે હીરા બાઈએ રોપભર ત્યાંથી ચાલવા માંડ્યું.

બાલુ ઠસ થઈ ગયો. એકાદ પલ તેણીનો એ રીતનો રોષ એકને તે ખંચાયો, પણ બીજીજ પલે બેપરવાઈથી ડોકું ફફડાવી તે બેદરકાર થયો, અને ઠંડે કલેજે ખીસામાંથી એક સીગરેટ ને માચીશ્વ કાઢી તેણે તે સળગાવી.

“કોઈ અજબ જેવાં ફાટેલાં મગજની છોકરી છે.” તેણે ધુમાડાના ગોટેગોટા ત્યાંજ ઉભો રહીને કાઢતાં એકલા એકલાએ મનથી વમાર્યું.

અને એ રીતે મનથી તુરમ અને તકરાર ચલાવતો હવે બાલુ, હીરા મઈ ત્યાંથી ઉલટીજ દાસાએ હળવે હળવે ચાલવા લાગ્યો, કે જ્યારે તેણે અચણુચ પુઠંથી આવતાં કોઈ સ્ત્રીના નરમ પગલાંઓ સાંભળ્યાં !

તે મનથી રાજ થયો. તેણે ધાર્યું કે હીરા પોતે બીજીજ પલે પસ્તાતી ને દાસા માંગતી પાછી ફરતી હોવી જોઈએ, અને તે અભીમાની બન્યો. તેણે પાછું ફરીને જોવાનીએ દરકાર ન કરી, ને દમમાં ને દમમાં છાતી કાઢીને આગળ ચાલ્યાજ કીધું. તે હીરાને ખતાવવા માંગતો હતો કે તે ધારતી હતી તેટલી સહેલાઈથી તેનો દમરાવેલો તે ડરી કે થયરી જાય એમ કોઈ ફતુજ નહીં !

એવામાં પછવાડેથી તે કોઈ નરમ પગલાંવાલીએ વધતી ઝડપથી ચાલી આવીને તેનાં ખભાંપર હાથ મેલ્યો, અને તેણે રીસાયલી હપે અરધા ગુરસાથી પાછું ફરીને જોયું તો આશ્ચર્ય ! તે કોઈ હીરા હતીજ નહીં. તે તો કોઈ બીજીજ હતું ! તે કોણ હતું ?

પ્રકરણ—૧૩ મું.

તે પેલોજ તેનો ઓળખીતો ચહેરો હતો, કે જે આમલી રાત્રે હીરાને કીસ કરતાં પોતાના ઓરડાની બારીના કાચમાંથી જોઈને તે ચથરી ગયો હતો. તે ચહેરો તેનો ઓળખીતો હતો, તે ચહેરો કાંઈનો નહીં પણ પેલી નવી સીવનારી દાસી જીજ્ઞાનો હતો !

તે શું કહેવા ઇચ્છતી હતી ? તે શા માટે આ લુચ્ચા પર આમ ચોકી પડેરો કરતી અત્રે આવી હતી ? તે કોણ હતી ?

“તું હાં ? ક્યાંથી ?” બલુએ તેને જોતાં ને ઓળખતાં સાથે કાળ ખાતાં કહ્યું; “તારા આ વૃદ્ધ દેખાવની દરેક બનાવત કચેલી છતાં હું તને ઓળખી શકું છું. તું કેમ મારી પુઠ પકડતી અહીં સુધી આવી ?”

“તારા જેવા એક નાલાયક ને લુચ્છાની પુઠ પકડવા ને તેને વધતી ખરાબીઓ કરતાં રોકવા હું જગતના એક છેડાથી બીજા છેડા સુધી જઈશ,” જીજ્ઞાએ તેટલોજ તેજ ઉત્તર દીધો.

બાલુ નરમ પડી ગયો.

“તું મારું નખખોદ કાઠી નાંખશે,” તેણે માંગી લેવાની ઢપે કહ્યું. “તું જા, અહીંથી એકદમ જતી રહે, ને પછી તું જ્યાં પણ હોય ત્યાંથી તારા શીરનામું મોકલજે, એટલે હું તુને બધો ખરો ખુલાસો તાજડતોડ લખીશ, ને તું રાજ થાય તેમજ વરતીશ.”

“બધા ઢોંગ છે,” જીજ્ઞાએ તીખખાસથી કહ્યું. “આ કોઈ સુખ છોકરીને તેં શીશામાં ઉતારવાનું છટકું માંડ્યું છે તે જોવાની મને આંખ નથી શું ? તું માત્ર એ જગતના તારા દાવપેચમાંજ પુરો થવાનો ? તુને કશી લજ્જા નહીંજ આવવાની ?”

“હું કાંઈ તેને પરણવાની આશાથી દગતો નથી,” બલુએ પવનને પીઠ આપી તે સ્ત્રીને સમાલી લેવા થકી જીવ સટોસટની પળાજર પીછાણી; “મારો એમાં કશોજ વાંક નથી. તે છોકરીજ મારો પાછો છોડતી નથી, અને હું માત્ર તેને થોડીક બનાવ્યા કરું છું.”

‘તું જુઠો છે !’ જીજ્ઞાએ કોપથી કહ્યું; ‘મઠ રાત્રે પણ તારા ઓરડામાં મેં તને તેને—’

‘મને ખબર છે!’ બાલુએ શીતીથી કહ્યું. ‘મેં ત્યાંજ કાચની ખારીની બાહેર તને પહેલી જોઈ હતી, અને હું બાહેર આવીને તપાસ કરું તે આગમત્ય તું ત્યાંથી ગુમ થઈ ગઈ હતી. પરંતુ એ તું પોતે કેટલો જોખમ કરે છે તેનો તને કંઈ વીચાર બલ્યોછ? તું આ મંગલા આસપાસ એમ અવારનવાર દેખાયા કરશે તો તારાપર શક લાવીને તરત તને પોલીસના હાથમાં આપવામાં આવશે—’

‘તું મારી ચિંતા મા કર—અમરથો સુકાઈ જશે, તું ત્હારીજ ચિંતા કર,’ જીજીએ તુરછકારથી કહ્યું; ‘તું જાણીને અચરત થશે કે હું પણ અહીં નોકરીએ રહેલી છું!’

પ્રકરણ—૧૪ મું.

‘હું તું?’ બાલુએ ગભરાતમાં પુકાર્યું; ‘તું કંઈ નોકરીપર છે?’

‘સીવવા સાંધવાની,’ જીજીએ જવાબ કર્યો. ‘મને તો અહીં આવ્યા ને રહેવાને એક અડવાડયું થવા આવ્યું, પણ મને મજબુતી બધી પુરાવા મળે નહીં ત્યાં સુધી હું તારી આગળ જાહેર થવા ને ત્હારી ફેંટ પકડવા રાજી ન હતી, એટલે ઘણી સંભાળથી કામ લઈ હું અત્યાર તક ત્હારા રસ્તામાંથી દુર ને દુર રહી?’

“અને હવે.”

‘મને ખબર મળી કે તું અત્રે સર જમમોહનના લાડકવાયા ત્યાં નોકર દાખલ રહેલો છે ને ત્યાં પણ ત્હારાં પાખંડ તેં તજ્યાં નથી.’ તેણીએ તે લુચ્છાના સવાલના જવાબમાં જવાબ કરવા થોડાવાની લગારે દરકાર કર્યા વિના જતરી રાખ્યું, ‘ને મેં તો તે વાત જાણે માની પણ નહીં. તું એટલો લુચ્છો—એવો પાખંડી થઈ શકે એ મારા તો જાણે માન્યામાંજ આવ્યું નહી. અંતે નહીંજ સહણ થયું ત્યારે અહીં મને નોકરી મળી જાય એવી મેં પાકકે પાયે કામ લઈને ત્રેવડ કરી.’

“શું કારણથી?”

‘માત્ર તારી ચોરી પકડવાના,’ જીજીએ સમજાવ્યું. ‘જો હું જોતે કે તું માત્ર અહીં પ્રમાણીકપણે રહેલો છે ને ત્હારું કામ કર્યાં કરે છે તો

હું તને મળ્યા કે બહાર થયા વિના જેમ ચુપચુપ આવી તેમજ અત્રેથી પાછી જતી રહેતે, પણ તું સુધરે ક્યાંથી ?

“અને ત્યારે તું શું અહીં એક નોકરડી તરીકે રહેલી છે ?” હવે ખાલુએ જરા તરયાપાવ ફેંકી નેયા : ‘મોટી લજ્જતની વાત છે ! તું ઓળખાઈ આવશે તો મારું નાક કપાઈ જશે.

‘તે બધું મારું કામ છે,’ જીજીએ હાંડે કલેજે કહ્યું; ‘તું ત્યારે ત્યારે સંભાળ. વળી તું નાક કપાઈ જવાનું કહે છે પણ તને નાક છેજ ક્યાં ? તાહરાં મોઢાંપર નાક હોય એ હું તો માનતી નથી, કેમજે તેમ હોય તો જ્યાં ત્યાં તું આવી લવકર દગલખાજીનાં કામ લઈ એસે પણ ખરે ? મને મારાં ધરખાર્યા ખુવાર ને પાયમાલ કાપી ને મારી ખરાખી કરીને તું શું ધરાયો નથી જે—’

ખાલુએ તેણીનું મોઢું ઘાળી દીધું.

“ચુપ, પ્રભુને ખાતર ચુપ,” તેણે આગ્રહ કર્યો ‘દીવાલોને પણ કાન હોય છે ! કામ સાંભળશે ! કામ જાણી લેશે. લેની, તું જેમ કહે તેમ કરવાને—ચાલવા હું તૈયાર છું.’

‘ત્યારે તું વચન આપે છે—ખરું ને ખરાં દીલનું તદ્દન પ્રમાણીક વચન કે આ પોરીને ફસાવવાની ત્યારી ખાજીયા તું હજી પણ ખરેખરો હાથ ઉઠાવશે ?’

‘હું વચન આપું છું,’ ખાલુએ ધીમે રહાદે અંદરખાનેથી જલી જતાં કહ્યું.

‘અને તે બાબત મારી પછી ખાત્રો થશે એટલે હું અહીંથી જતી રહીશ,’ જીજીએ લમાર નરમ પડી જતાં જવાબ ક્યો. ‘આપણા વચ્ચે થયલા કરારો મુજબ હું વગર અગતે ત્યારા રસ્તામાં આવવા રાજી નથી, પણ તે બાબે મારી ખાત્રી થાય ત્યાં વેર લા હું અહીંજ થોખીશ—અને યાદ રાખીશ કે જો મેં એજ એયું કે તું હજી દગલખાજીમાંજ મંડ્યો રહ્યો છે તો પછી પરીણામોની કરી પણ દરકાર ક્યાં વગર હું એકદમ સર જગમોહન સમક્ષ હાજર ને બહાર થઈશ.

“ફેવરીટ” આખા હિંદમાં એકજ એવું ગુજરાતી માસીક પત્ર છે કે જે દૂર તા. ૧ લીએ ટકોરાંરાંધ તથા તેનાં દરેક પાનાં વાંચવાબેગજ પુરાં પાડે છે.

પ્રકરણ—૧૫ સું.

એક દીવસે સાંજને છેડે સર્વ બધા હરીથે કાંઠે હવા ખાવા નીસરી પડ્યાં, જે વેળા વીમલા જોડે સરદાર અને હીરા સાથે બાલુ પણ ભેગા આવ્યા હતા.

બધાં ખુબ મજાહ કરતા હતાં, પણ તેટલાં હીરાનું લક્ષ ખેંચાયું કે ઘરનો બીજો નોકર વહેલે પગલે કિનારે આવ્યો હતો, અને નવીને કાંઈ ધણું અગતનું કહેવા માંગતો હોય તેમ તેણીના બણી ઈન્કારતો કર્મો કરતો હતો.

વીમલા તો એ વખતે એક મોટા કુંડાળાની વચમાં હતી. ત્યાં ઘણાંઓ હતા, અને કેટલુક ચાલી આવવા પછી હમ ખાવા થોળી ગયા હતાં.

એ મુજબ બધા ખુશાલ ત્યાં વાતચીત કરતાં ને હરતાં મોહતાં હતાં, તેવામાં સરદારની પણ પેલા નોકર પર દ્રષ્ટી ખેંચાઈ, કે જ્યારે તેણે વીમલા શેઠાણીનું કાંઈ જરૂરનું ખાનગીમાં કહેવાનું છે એવું ઇસારતથી સમજાવ્યું એટલે સરદારે તરત તેણીનું તે ઉપર લક્ષ ખેંચ્યું.

અને હીરા ? તે ક્યાં જીવી ભલી હતી જે તે પુઠે તુરત દોડી ન આવે ? તેણે પહેલો તો કાંઈ જાણવા ભેગ હોવાનું ચેતાવા બાલુનો હાથ દાખ્યો, ને બીજી પળે નેઝા પણ કથામાં હોય નહીં તેમ નબદીક આવ્યાં.

“બાઈજી સાહેબ,” નોકરે વીમલા આગળ આવી લાગતાં નમ્રતાથી કહ્યું, “દીવાનખાનામાં કોઈ એક સ્ત્રી આવેલી છે, જે આપ બાઈસાહેબને તાકીદથી અને તરતજ મળવા માંગે છે.” અને મને તેણીએ આ એક કાગળ્યું આપ્યું છે, અને મને કહ્યું કે જોઈ બાઈસાહેબને તરત બધી સમજ પડશે.”—અને તે કાગળ નમીને તેણે તેણીના હાથમાં મેલ્યું.

તે એક જાણીતી ઓસ્પીટલ તરફથી આવેલો તાર હતો, અને તેમાં તેજ દીવસની તારીખ અને સહવારનો વખત ભરેલો હતો.

તે પેલી રત્ન ડોશી ભેગો હતો. અને ખબર આપતાં લખ્યું હતું કે:—

<p>“બાળક મોહતને કાંઠે છે. રાત જવી કઠણ છે. તુરત આવો.”</p>
--

વીમલા એ વાંચતાં કેવળ ગભરાઈ ગઈ, પણ કોઈનું ધ્યાન ખેંચાય

૩૯] જહેરખબરવાળા અમને મજા કરે છે. તમારી જરૂરીયાત વેળા એમને ચાહ કરે

તે ચીંતાથી તેણીએ તરતજ ચોતાના મનનું સમાધાન કરી લેતાં કહ્યું, “જા, એ બાધને મારા ખાનગી ઓરડામાં બેસાડ. હું પછવાડે આવે આવી.”

“આએ મોઢકાણુ જોઈ?” નોકરના જવા પછી વીમલાએ સરદાર તરફ ફરીને તેને તે ટેલીગ્રાફ વાંચવા વાસ્તે પાસ કરતાં કહ્યું, “આપણી આપદાઓ ને કડણાઈઓ કમી થવાને બદલે સાંભી વધતીજ આવે છે ! આ કેવું ન ધારેલું અને છે !”

“ગરીબ બાળક !” સરદારે તે તાર વાંચી રહી મોટા ખેદ પામીને કહ્યું; “એ બિચારું એટલીજ જાંદગી માંગી લાવેલું હશે !” અને, એમ કહેતાં, તે તાર વીમલાને તેણે પાછો સંપૂર્ણ કર્યો.

એવામાં હીરા નિર્દોષતાના દરેક દેખાવ સાથે તેઓ હતાં ત્યાં આવી, ને તેને જોતાં સ્વભાવિક ચિંતાથી તે તાર વીમલાએ કુચો કરીને ચોતાના હાથની હથેળીમાં ભચડી નાંખ્યો.

“શું છે, કંઈ દીલગીર થઈલાં દેખાવો છો ?” હીરાએ અગાણી અમ્મા થઈને પૂછ્યું, “મારા પપાને તો કંઈ નથી ને ? તમે એટલાં બીહીષેલાં કેમ દેખાવો છો ?”

“કંઈ દમ જેવી વાત નથી,” વીમલાએ હસવાની કોશિષ કરતાં કહ્યું, “તારા પપાને શું હોય ? એ તો મને લગાર કામ છે તેથી હું ઘરે પાછી ફરું છું, પણ તું કાં બેસી ન રહી તું શા માટે એટલી જલદી આવી ?”

આમ કહી વીમલા સરદાર ભેગી ત્યાંથી ચાલતી થઈ.

પ્રકરણ—૧૬ શું.

એ દરમ્યાન તે બેમાંથી એકે પણ જોયું નહીં કે વીમલાનો હાથમાંનો પેલો તાર શરતચુકથી છટકીને જમીન પર પડ્યો, કે જે એક લુખા વાધની તડાપ સાથે તડાક દઈને હીરાએ ઉપાડી લીધો.

તે તો એ શું નવો જમેલો હતો તે બાણવાની તૃણામાં તથાઈ જતી હતી. તેઓ વચ્ચેની ઘુસઘુસ કસારીના કાને સાંભળી લેવાને માટે તેણે પુરતા પછાડા માર્યા હતા, પણ જોઈએ એટલી નજદીકમાં નહીં

ત્રી વારા, ધોખીતળાવની બજાર સમિ, નસવાનજી નવા બે આને વેચે છે. [૩૭]

આવેલો હોવાને લીધે તે કશું સાંભળી શકી ન હતી. એટલા માટે તેના જીવ ધણો તલપાપડ થઈ રહ્યો હતો, ને તેજ કારણથી, કાંઈખી ખાતમી મળી જાય તે મકલદથી, તે વીમલાની છેક નજદીકમાં આવી હતી. એમ છતાં જ્યારે તે કશુંજ જાણી શકવા ન પામી ત્યારે એ તો પ્રભુનો મોકળેલો એક કરમ સંજોગ માત્ર થયો કે વીમલાના હાથમાંથી પેલો કુચો વળેલો તાર, વીમલા કે સરદારને પોતાની કશીપણ જાણ વગર, સરકી પડ્યો, અને તે ત્યારે, તેઓની પીઠ ફાંટાંજ લુચ્છી હીરાએ એક ભુખ્યા વાઘની તડાપથી તડાક દહને ઉંચકી લીધો.

ત્યાર કડે દૂર હોતેલા પોતાના પાપના સાથી જાણુને પોતાની જાણુએ એક ઇસારાથી બોલાવી લેવાનું, અને કોઈનું લક્ષ ન ખેંચાય તેવાં એકાંતમાં જઈને ઉલટમાં બાહર નીકળી પડતી આંખ્યો સાથે તે તાર વાંચી લેવાનું અત્યંત ઇર્ષામાં કુમેલી હીરા માટે માત્ર એકજ પળનું કાર્ય હતું.

ખીજા હાથપર વીમલા જ્યારે પોતાના ખાનગી ઓરડામાં દાખલ થઈ ત્યારે તેના ચેહરાપરનો રોષ દમામદાર અને ગનહર હતો; અને તે જોતાંજ તે રત્ન ડોશી થયરી ગઈ.

‘મારો કાંઈજ વાંક નથી, ‘માઠ,’ તે ડોશીએ હાથ બેડીને કકળાટનો અતવનો કરતાં કહ્યું. ‘હું એમાં તદ્દન નિરઅપરાધી છું હું એને ઓરપીટલમાં લઈનેજ જતો પણ મને પોતાને પણ ઓરપીટલમાં રહેવું પડ્યું હતું. તેથીજ તો અત્યાર સુધી હું તમોને છુરા બનાવની બજાર પણ આપી ન શકી!’

‘હું કાંઈ તહાઈ કહેવાનું સમજી શકતી નથી,’ વીમલાએ દમામથી કહ્યું. ‘બધું બોલાસાથી સમજાવ? પહેલાં તો નાના ગામ છોડીને એ બાળકને ખીજે જેટલે કેમ લઈ ગઈ?’

‘હું શું કરું?’ મારો ખીજો વિચારજ ન હતો!’ રત્ન ડોશીએ બચાવ કર્યો ‘ત્યાં મારી એક દીકરી રહે છે, ને તેને અકરમાન થયો. તે માળ પરથી પડી ગઈ, ને તેને હાથ બગી જવાના સળચાર આવ્યા. ચાર બન્ધાંની મા છે, ને એક તો પછી જાન જાતનું બાળક છે. તેણે મને આગ્રહ કરી કરીને લખ્યું કે છોકરાંઓની સંભાળ લેવા એક બે અઠવાડયાં પણ આવી જાઓ; ત્યારે મને જવા વિના કેમ ચાલે? તેનો પતી તો

કડો ફવરીટ તથા ચાર્તની ચોપડાઓ એમપાચર પુઠ્ઠ કપો હોન'બીરોડ મરમાથી મલશે.

પાછલી રાતથી મજુરી કરવા કારખાને જાય તે છેક રાત થવા પછીજ પાછા ઘેરમાં આવે, અને ત્યારે એ સઘળાં બાળકોની સંભાળ કોણ લે ?

‘પણ મારી રજા તો લેવી હતી ?’ અને હવે આ તાર શેનો બન્યો છે ?

‘જેતાં જેતાંમાં અક અકસ્માત થયો, બાધ,’ તેણીએ આંસુ લુછી નાંખતાં કહ્યું. ‘હું’ એને લઇને ખજારમાં ગઇ, અને પાછી ફરતી હતી તેવામાં તેટલાં તો એક ‘ગાડી’ જોરમાં સાંભી બાળુએથી દોડતી આવી. તે ઘોડો ક્યો ખુનનીજ મસ્તીપર ચડ્યો હતો. તેના હાંકનારને તેણે તેની ઉંચી બેઠકમાંથી બાહર ફેંકી દીધો હતો, અને ખાલી ગાડી લઇને તે એકદમ ધસ્યો આવતો હતો. તેની અડફટમાં અમે બેઠે જણુ આવી ગયાં ! હું સુદ્ધીમાં આવી ત્યારે જોઉં છું તો હું પોતા ઓરપીટલમાં હતી. નહાનો બાળક પણ—ચાલુ હતો, હું તો ઘોડાની એક લાત ખાઇનેજ મચી જવા પાંખી હતી, કે જ્યારે નહાના બાળકની છાતીપરથી તો ગાડીનું ચાક ફરી ગયું હતું !

વીમલાએ આંખે હાથ દબાવી દીધા !

‘મને તો સુદ્ધાનાં આવ્યા પછી મલમપટો કરીને ઘેરે મોકલવી દીધી, ને ડોક્ટરોએ બાળકને ઓરપીટલમાં રાખ્યો,’ હું આગલે દાહાડે મળી આવી ત્યારે લગાર ઠીક હતો, પણ પછી કોણ જાણે એકાએક શું થઈ ગયું હશે કે અણુચર્યો મને આ તાર આવ્યો ! એ તાર મળતાંજ મને મજરાત થયો. હું જીવ નાખતી કે પહેલાં તમનેજ ખબર આપવા અહીં દોડી આવ્યા.

‘અધુ’ એ બન્યું છે તે ત્હારી મુખામુથીજ બન્યું છે, ને તુને એ બાળકને પીતા જવાગ આપવો જરૂર ભારી થઇ પડવાનો !’

“હું” જરૂરી ખરચ હશે તે આપીશ.” વીમલાએ દમામથી કહ્યું, અને લગાર વિચાર કરીને વધાર્યું, “હું ધારું છું જે મારે પોતેજ એ બધી બંદોબસ્તીઓ કરવા જવું પડશે.” તો લગાર થોભ અને હું તારી સાથે આવું છું.

વાંદરા ખાત બાંહે—એપ્રિલરોડ નાંક પોલીસ ચોકી સામે દરીયા કીનારે, નં. ૧૫૭ વલાં નવાં મકાનનો પહેલો માળ જેમાં એ ઓરડા, એક રાંધણી ફાટી ગેલેરી, નવ મોરી, છ. લાઇટ, ફલસના વાડા ટેરેશ વગેરે સઘળાં સ્વતંત્ર સગવડ છે, (કોઇપણ કામ માટે) બાહુ માત્ર રૂ. ૩૫) લથા બોયલ્લીય પેટામાં રૂ. ૧૫) વીજત માટે લખો—“ભમગરા” ૮૦-૮૬ પહેલી મરીનલ હાઇસ.

પ્રકરણ—૧૭ મું.

તે ગરીબ યુવતી ધણું દુઃખ પામી. આ બધી કાણામ આવીને સામે બી યમ હતી. તેણીએ ચોક્કસ વાતના સંબંધમાં કરજ્યાત મૌન ધારણ કરવાની હતી, અને તેણીને તે છતાં આ ન ધારેલું લાંબે સુધી જવાનું નિકળી આવ્યું હતું. તે કેમ જમ શકશે ? તે પોતાની એ મોટી ગેરહાજરી માટે પોતાના બલા પતીને કારણજ શું આપી શકશે ?

તેણીએ લગાર વાર વિચાર કરી નોકરને બોલાવ્યો અને કહ્યું.

“જલદી ગાડી લાવ મને સ્ટેશન ઉપર જઈને પહેલી ત્રેન પકડવી છે,”

આ હુકમ પછી તેણી સરદારને મળવાને સલાહ લેવા માંગતી હતી. તે તેના ચોરસ બણી દેડી. બીજીજ પળે તે બહાર બરણાં આગળ દોડી આવ્યો.

“આપણું બાળક તો બચમાં છે.” વીમલાએ દલગીરી અને ચોંતા વચ્ચે તેને મળતાં સાથે ઢળવે સાદહે કહ્યું. “રત્નડોશી પોતે કહેવા આવેલી છે. મારે બધું તો લેખ્યું ને ? પૈસા ખરચવાથી હોસ્પીટલમાં કાંઈ વિશેષ માવજત થાય, તે હજી પણ બચી જાય ?”

“હું એ માનતો નથી,” સરદારે કહ્યું; “એટલાજ માટે જો તું જવા માંગતી હોય તો તારી ખરેખરી લુલ છે. એવી મોટી હોસ્પીટલોમાં પૈસાના લેખથી કામ લેવાતું નથી. વળી તાહરે તારા પતીનો વિચાર કરવાનો છે. તેમને તું શું બહાનું બતાવી શકશે ?”

“જરૂર હશે તો બધો ખુલાસો કરી દઈશ,” વીમલાએ હિંમતથી જવાબ ક્યો. “માત્ર જો બાળક કોણનું છે એટલુંજ—”

અને જ્યાં સરદાર બોલું બોલું બોલતો, એટલે કામ નજીકમાં લેવાનું ચતુર વીમલા ચેતી ગઈ, અને આગળ બોલતી અચરો ગમ્. જ્યારે તે પછી પાછું ફરીને તેણીએ જોયું તો નોકર લગોલગમાં ઉભેલો હતો.

“દલગીર છું, બાઈજી, તમેલામાં કોઈજ કાચમેન નથી. બધા કામકાજે ગયલા છે. માત્ર એક સમસ્ય છોકરો છે, અને—”

“તે છોકરાને કહે કે ટાંગો જોડી લાવે,” સરદારે જ્યાં વચ્ચે પડીને હુકમ આપ્યો. “હું વીમલા બહેનને પોતેજ હાંકી લેમ જમશ.”

“હું તમને શ્રમ તો નથી દેતી ?” વીમલાએ આભારથી કહ્યું.

એ પછી વીમલાએ ઓરડામાં જઈને સર જગમોહન જોગ એક ટુંક ચીઠી લખી. તેમાં તેણીએ માત્ર એટલું જ લખ્યું કે કોઈ દુઃખવાને મદદ કરવી હતી માટે મદદ કયા પ્રકારની અને કેટલી હદ સુધીની કરવી જોઈશે તે જોવા તે જાને લાંબે છેટે જતી હતી. યાતો હિતાવળને લીધે હોમ, અથવા તો કોઈ લખ્યોડું લખવા જતા ફસી જમ તે ચીંતાથી હોય, પણ વીમલાની તે શંકા ઉપજાવવા જોગ ચીઠી, જરૂરી અજવાળું આપી શકે એવી કોઈપણ વીગત વગરની હતી એ તો ખરું. તે ક્યારે પાછી ફરવાની છે તે વટીક તેણીએ પોતાની મજકુર ચીઠીમાં દર્શાવેલું ન હતું !

“તને પાછી ફરતાં રાત થશે, ને ત્યારે એકલી પાછી કેમ ફરવાની છે ?” સરદારે સ્ટેશનને અરધે રરતે જવા પછી તેને એકદમ વિચર થતા ધ્યાન ખેંચ્યું; અને ત્યારેજ વીમલાને લાગ્યું કે પાછી ફરતાં વીમલાનું રાત્ર થઈ જવાનું તો અત્યારતક તેને બાણુજ થયું ન હતું.

“ત્યારે હવે કેમ કરવું ?” વીમલાએ ચિંતાતુર પ્રછયું.

“હું પોતે સાથે આઉં છું,” સરદારે એકદમ ઠરાવપર આવી જતાં કહ્યું. કારણ અત્યારે જતી વેળાએ તો તું રત્નડોશી ભેગી જઈ શકશે પરંતુ તું છેક રાત્રિ થવા પછી એકલી પાછી આવશે તે ખાસ કરીને તારા પતીને પણ ગમવાનું નથી. સર જગમોહનને તો હું પણ જરૂર પડશે તો મારી ગેરહાજરી માટે કોમ ખાંડનું અણવી દઈ શકીશ.”

પ્રકરણ—૨૮ મું.

એ રીતે છેવટે એક મત થયેલાં તેઓ જાને જ્યારે સ્ટેશનપર પુગ્યાં ત્યારે જોવામાં આવ્યું કે ત્રેનની સીગનલ થઈ ચુકેલી હતી, ખરુંકે ત્રેન સ્ટેશનની છેક લગોલગમાં આવી ચુકેલી હતી, ને વખત ઘણો જ થોડો હતો. સરદારે તે છોકરાને હવે તેઓ પાછાં ફરે ત્યાંવેર પેલો ટાંગો સ્ટેશનનાં છાપરાં હેઠળ ત્યાંજ છોડી મેલવા હુકમ આપ્યો, ને પોતે ટીફીટો કરવી લાવ્યો. તેટલામાં તો ત્રેન ધમધમાત સાથે સ્ટેશનમાં આવી લાગી.

અને પછી તે લોક બેઠા પછી તે ત્રેન પાછી ઉપડી અને ધીમે ધીમે

રોશનમાંથી બાહર પડતી હતી તેજ વેલાએ સાંમેના ડાઉન પ્લેટફોર્મ પર સાંમી બાજુથી એક ત્રેન દાખલ થઈ, કે જેમાં સર જગમોહન પોતે હતા.

તે ધણો અચરત થયો. તેઓએ તેને જોયો નહિ, પણ તેણે અછડતાં તોએ ખરાબર બેઠેને પામે પાસે એક કમ્પાર્ટમેન્ટમાં બેઠેલાં જોયાં. સાંમેની સીટ પર કોઈ પરાઈ સ્ત્રી (રત્ન કેશી) હતી. તે લોક ક્યાં જતાં હતાં ?

તે અજબ થતો ત્રેનમાંથી ઉતરીને રોશન પરથી બાહર પડ્યો, અને પોતાની ગાડી જે તેને લેવા આવી હતી તે તરફ ગયો.

ગાડીવાનને આર્થ ક્યાં ગયાં હતાં પુછતાં ગાડીવાને નકારમાં ઉત્તર દીધો એટલે શેઠ વિશેષ ક્રોધ બોલ્યો નહિ. તે ગુપચુપ ગાડીમાં બેઠો. તેને હવે એમજ લાગ્યું કે તેણે મજબુત થાપ બાધેલી હોવી જોઈએ, અને કોઈને જીલથી વીમળા અને સરદાર તરીકે ધાર્યાં હશે.

સર જગમોહન ગુંચવાયાજી કીધો. નવી વહુ ત્રેનમાં બેસીને કોઈ દીવશ નહિ ને આજેજ સરદાર જેવા એક લમબગ પરાયા સાથે જાયજ... ક્યાં ? તેના નજીકનાં સગાં વહાલાં પણ કોઈ એવાં હતાંજ નહિ કે જે તેને સુખે દુઃખે એમ તાત્કાળીક તેડાવી લીએ ?

સર જગમોહન ધરે પુગ્યો.

પુગતાં સાથે તેને એક નોકરે શેઠણી આપી ગઈ હતી તે ચીઠ્ઠી લાવી આપી. અને તે વાંચીને તે વધતો ગુંચવાયો. તે ક્યાં ગઈ હતી ? કાંય ગઈ હતી ? ક્યારે પાછી ફરનાજ હતી ? તે કશુંજ તે કામળમાં ખુદાસાવાર દર્શાવેલું ન હતું, અને ગૌયો વધરે કરજી પેદા કરનારં તો એ હતું કે તે સરદાર સાથે જતી હતી એમ તે ચીઠ્ઠીમાં બહાર ક્યુંજ ન હતું. તે વાત તો તેને લાગ્યું કે દોસ્તીજ રીતે ખાસ સંબાળથી છાતી રાખવામાં આવી હતી !

તેણે હીરાને બોલાવી મંગવી.

તેણીને તેણે પુછ્યું, પણ તે લુચ્ચી છોકરીએ તો બેપરવાહીના ઢોંગથી તદ્દન કાને હાથ મેલ્યા ‘એ ક્યાં જાય છે ને ક્યાંથી આવે છે તે કોઈ દીવશ મને કેહ છે પણ વારં, પપા ?’ તેણીએ નિગ્ગજથી, કહ્યું. ‘એમ તો એ કેટલીક વખત જાય છે ને કેટલીક વેળા આવે છે !’

સર જગમોહનના કપાલ પર ક્રોધની કરચલીઓ ચઢી આવી, પણ તે તુરત વેળા વિશેષ ક્રોધ બોલ્યો નહિ.

તે પોરી ઈચ્છત તો બધું અત્યારેજ કહી દેત. તેણીએ પેલો તાર વાંચેલો હતો, અને તેના સંબંધમાંજ વીમલા ગર્ભ હતી એમ તે પોતે તરત સમજી ગઈ હતી; પણ તે એકદમ એમ કેમ બોલી દે? વીમળાએ તેને કાંઈ કહ્યું ન હતું, અને તે છતાં તે જો પોતાની માહિતી જાહેર કરી દીધી તો ચોરીધુપીથી તે તાર તેણીએ વાંચેલો હોવાનું તરફટ જાહેર થઈ ગયું.

ટાઈમ ટેબલ જોઈ લઈને સર જગમોહને મનથી નક્કી અનુમાન કર્યું કે રાતના સાડાઆઠે જે ત્રેન અત્રેના સ્ટેશનપર આવતી હતી તે ત્રેનમાં વીમળા જરૂર પાછી ફરવી જોઈએ; પણ સાડાઆઠ વહીવીતીને નવનો ઠોંઠો પણ પડ્યો, અને તે છતાં જ્યારે વીમળા પાછી નહિજ ફરી ત્યારે તે જુદા શ્રીમંતનો ગભરાત, વિશેષ વધ્યો તે અમી હિરકેરાયલી રિયતીમાં જ્યારે જ્યારે ફેરા લેવા પડ્યા, અને દર્શાપર પણ તેનું મન કે દીલ લાગતું ન હતું તેણે તેના હુકમ વગર જગણુ કાઢવાની પણ એકદમ મના કરમાવી.

હીરા તે બાલુ તો એ વખતે હંડે કહેજો જરૂર જગમોહનની હિરકેરાયલીએ તપાસતાં તે તેનાંજ મળાહ મેળવતાં હતાં.

એવામાં જરૂર જગમોહન તેઓની પાસે આવ્યો.

“અગ્યાર ત્રિશય બીજી ત્રેનજ હવે નથી,” તેણે હીરાને કહ્યું; “રખો તે ત્રેન પણ એ લોકો ચુકે?”

“એ લોક આજ ત્રણે ઘેર પાછાં આવે એ હું તો માનીજ નથી શકતી,” હીરાએ હવે તે પીતાતું પાછી આવે તેમ હંડે કહેજો કહ્યું; “તે મરતા બાળકને એ લોક મુકાને આવી શકશેજ કેમ?”

“મરતું શ્રાણ? એ તું શું બક છે, બોકરી? કાંઈ સુદ પણ બલી છે” પીતાએ મોટા રોષથી કહ્યું.

“ઓ પપા, તમે શું જાણતા નથી કે? હું શું જાણું! હું જાણું જે તમે જાણતા હશે!” હીરાએ નિર્દોષતાના દેખાવથી કહ્યું. “એ તમારે માટે એક ચીઠી લખી ગયા હતાં તે હું જાણુંજે તમને બધું સમજાવીને તેમાં લખી ગયાં હશે!”

“ચીઠી ધણીજ ટુંકમાં લખેલી છે,” તેણે ધુખરામલે સાદે કહ્યું. “કદાચ તેને વીગતથી લખવાનો ટાઈમ ન મળ્યો હોય.”

‘હા, દાકમ ખી ન મલ્યો હશે, અને વળી ધીરજથી બધું સમજાવીને લખી શકે તેવી બાપડીની મનની રચીતી પણ નજ હતી! નોકરે તાર લાવીને આપ્યો ને આપ્યો એમના હાથપગજ ધુજી આવ્યા હતા. હું તો બાણું જે બેસુદ્ધ થશે તેથી હું આગળ દોડી પણ ગઈ હતી,’ હીરાએ ભદ્રી ચઢાવી.

‘તે વખતે તું ક્યાં હતી?’

અમે કાંઠે ફરવા ગયાં હતાં.

‘અને પછી એ સરદાર સાથેજ ઘરે એકલાં ચાલી આવ્યાં. સરદારે જીને પણ બાળકની વાતમાં ઘણું લાગતું વળગતું જણાય છે.’

‘પણ બાળક કોનું?’

હીરાએ બતાવ્યું કયો નહિ. તે કસતી હોય તે દપે તે હુચ્ચી તે બાળકનાં બામે તેણીને પુછાયલા સવાલના જવાબમાં ચુપજ રહી, અને ત્યારે બેઠાં બેસથી તપી આવીને તેના પીતાએ તે પોતાનો સવાલ પાછો રજૂ કર્યો.

‘હું-હું કાંઈ જાણતી નથી.’ હીરાએ અચકાતાં અચકાતાં કહ્યું. ‘એ કાંઈ એ લોકોની છાતી વાત જે નાના ગામ ખાતે કાંઈ વૃદ્ધ સ્ત્રીના હવાલામાં એ બાળક ઉવરતું હતું, અને ‘નવી’ અવાનનવાર એકલી પગે ચાલતી ત્યાં જઈને તેની ખજર લઈ આવ્યા કરતી.’

‘પછી મેં એક દિવસે ‘નવી’ને સરદારને કહેતાં સાંભળ્યાં કે હવે એ છોકરો ચાર વરસનો થયો તેથી હવે તેના વિષે તમારે કાંઈ કરવું જોઈએ, ને એ તમારીજ ફરજ છે.’

સર જગમોહન એ બધું સાંભળી હલસાહર દુઃખી થયેલો જણાયો. તેનો ચહેરો એકદમ ઉતરી જઈને શીકમ મારી ગયો, શું તે એટલી હદ સુધી ઠગાયો હતો? શું જેને તેણે કુલ જાણ્યું તે કાંટો હતો? આવી નીર્દોષ આવી દેખીતી અનેક, મુકાબલાજ નહિ મળ્યા શકે એવી સદગુણી તે હદ-સુધીની ગલીય, પાપી અને ઠગારી થઈ શકે એ શું ખરેખર ખતવા તે માનવા જોગ હતું?

તંદુર મેફત.

શારીરીક શાસ્ત્રને સમજાવનાર, તંદુરસ્તીનાં નીયમો બતાવનાર, ઉત્તમ સતતી પેદા થવાનું સાધન કહેનાર અને શરીરના રોગોને મટાડી શરીર બળવાન બનાવવાનો ઉપદેશ આપનાર છ'હગીનુ અમૃત નામનું વૈદકીય પુસ્તક ૬૦) પાનાનું જે કામ એક પોસ્ટ કાર્ડ લખી મંગાવે તેને મફત મોકલાય છે. પુસ્તક મલવાનું ઠેકાણું:—

ડાક્ટર કાલીદાસ માતીરામ રાજકોટ કાઠીયાવાડ

બાદશાહી ચાકુતી (રજીસ્ટર્ડ)

મમે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવ છે. પુરુષાતન કાયમ રાખે છે. આ રાજવંશી ચાકુતી વીર્ય વાકાન્ત તમામ વ્યાધી મટાડે છે અને વીર્ય ઘટ્ટ બનાવી ખરું પુરુષાતન આપે છે. ખરી મરદાઇ આપનાર અને નબળા માણસનું પણ જીવાનની માફક જોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ ભલામણ છે. આ દવા વાપરવામાં કોઈપણ જાતની પરેજીના જરૂર નથી. ૪૦ ગ્રામીની ડબ્બી ૧ ના રા. ૧૦

બાદશાહી યુનાની લેપ (રજીસ્ટર્ડ)

ઉમદા દવાઓમાંથી આ લેપ બનાવેલ છે. ખરું પુરુષાતન લાવવા માટે આ લેપ ફતેહમંદ ધલાજ છે. આઉસ એકની ડબ્બીના રૂપીઆ આદ.

ડાક્ટર કાલીદાસ માતીરામ-રાજકોટ-કાઠીયાવાડ

મુંબઈમાં દવા મલવાનું ઠેકાણું:—

મેશસ' કેમ્પ એન્ડ કું. લીમીટેડ તથા

કાફરડ મારકેટની અંદર અચારીઆની દુકાન ઉપર

પ્રકરણ—૧૯ મું.

“તું એટલું બધું એ સુરી વીમતોના સંબંધમાં જાણતી હતી તો પણ આજ તક તેં નવીને એ વિષે કશો ખુલાસો ન પૂછ્યો નેનું કરશું શું?”

“ઓ પપા, મારીથી કેમ પૂછાય?” હીરાએ મોટી નિર્દોષતાના દયામણા દેખાવથી કહ્યું; “એવી વાતોમાં હું નાદાન છોકરી શું સમજું!” અને હયા જાણે પોતાની આપેલી બાતમીઓની પુરવારીમાં હોય તેમ હીરાએ વળી હવે પેલો તાર પોતાની પાસેથી કાઢીને પીતાના હાથમાં મેલ્યો.

“નવી”ને હાથે લુલ્લયા એ તાર કેઈ પડી ગયલો, તે મેં હિંચકી લીધેલો,” તેણીએ કહ્યું; “હું જાણું જે કેઈ નોકર નફરો ત્રાહીત આસા-મીઓના હાથમાં જાય તો ઘણું નફારું લાગશે.”

“તે ‘નવી’નેજ ત્યારે કાં ન એ પાછો આપ્યો?”

“તેવણ મારી સાથે ઘણાં ગુરસે થતે,” તે લુચ્છી છોકરીએ હાજર જવાબીથી તુરત ખુલ્લો કર્યો; “હું તેમની એ ખાનગી વાત કશુંપણ જાણુવા પ.મી છું એમ જો તેમને માહિતી થતે તો—”

“ચુપ, મુંગી રહો તો લોક આવે છે,” હયાં તે પીતાએ બાહેરની ચાલમાં કેઈના પગલાં વાગતા સાંભળીને એકદમ હીરાને ચુપ કરી, કે જ્યારે તેણે પેલો તાર ફર્યો કરીને તરત પોતાના ખીસામાં ડેમવી દાધો.

તે જો બાહેરની ચાલમાં કેઈના પગલાં વાગતાં સાંભળીને સમજ્યો કે વીમલા અને સરદાર પાછા ફરેલાં હોવાં જોઈએ, કેમ જો તેઓ ના તો અત્યારે મોડી રાત્રે બીજું કાણ આવે?

તે એકાદ પણ ગુચ્ચાયો. તેજો કેવી રીતે વીમલાને મળવું? તેણે ક્રોધ બતાવવો કે અજાણપણું? તે શું કહે છે ને ખુલાસો કરે છે તેજ પ્રથમ તો, અજાણપણું બતાવીને, તેને મોઢેજ સાંભળવું શું બ્યાજબી ન થઈ પડે? ત્રેન દેખાતી રીતે ઘણી મોડી થએલી હોવાં જોઈએ, અને—

પણ તે આ બધા પોતાનાં મનથી તે બાહેરની ચાલમાંથી હોલ તરફ આવતાં પગલાં વાગતાં સાંભળીને વિચારો કરતો હોતો હતો, અને હજી તો પોતાના સંબંધમાં ટાઈપણ પુરાં કે પક્કા અનુમાન પર આવીજ ન શક્યો હતો, તેટલામાં તો દીવાનખાનાના વચલાં મોટાં બારણાનાં પરડા હટાડી એક યુવક અંદર આવ્યો!

એ કાણુ ? ના વીમલા આવી હતી, કે ના સરદારજી ! આ તો વળી કાઠ જુદુંજ હતું—અને કાણુ ?

તે સર જગમોહનનો ઝોવારનીવાર થયલો પેલો એકનો એક ગાદી વારસ પુત્ર હરીદાસ હતો, કે જેના સંબંધમાં આ વાર્તાની શરૂઆતનાં પ્રકરણોમાં આપણે પુરતું વાંચી આવેલાં છીએ. તેને તેના મરનાર જગા કાકાનો મોટો વારસો મળ્યો હતો, અને—અફસોસ—કે એ સુખના સમાચાર તેને કાને આવી શક્યા તે પહેલાં પૈસાની હદ વનાની તંગી ને તાણાતાણને લીધે તે મુખ યુવક પોતાના શ્રીમંત પીતાની ખોટી સહીઓ કરીને બેંકમાંથી નાણાં ઉપાડવાને લલચાયો હતો !

તે સુખના સમાચાર માત્ર થોડાક દલાકજ વણા મોડા થયા હતા, અને તે પછી તેના આપે તેને જગમોહનનાર કરેલો તે પોતાનું ઘર સદા સુધીનું ખોટી ગયો હતો. ત્યારપછીયે તેના ઉપર હદ વગરના મળ્યાં મુજરયા હતા. તેણે પોતાના કાકાનો વારસો કાયદા મુજબ પોતાને સ્વાધીન લીધો હતો. ખરો, પણ તે તેને કશો કામગીર ગણ્યો ન હતો. તે તદ્દન તખીયતનાં લહરી ગયો, અને જેટલે અંત જ્યારે તેને એન લાગરા માંડ્યું કે તે હવે જીવવાની સ્થિતીમાંજ ન હતો ત્યારે તે મન મક્કમ કરી, લહડતો પહડતો મરે હાલ, પોતાના આત્મી જેલ્લી મારી શોધવા અત્રે આવ્યો હતો, તને એવે મરને હાલે બેંક દેરાન થયલો પોતાના ઘરમાં આવી મોટી રાત્ર પાંચ કાંલો બેઠા તે સંગઠીલ પિતા તેના પુત્રની મારી શોધતી કઢલુદી સાંમે કેવળ દડી શક્યો નહીં. તે, તેથી હાથ પ્રસારી હેતથી તે યુવક આગળ ધસી આવ્યો; હીરા અને પોતાનો પોતાની વકી ને આશ્ચર્ય ઉપરાંત હેત પ્રવેશીત કરેલો તે આગળ ધસી ગયો, અને તે પીતાએ તે યુવકને પોતાની ગોળમાં લીધો.

“આવ, પાછો આવ,” તે પીતાએ હવે નાંખતીથી તરત તેને માફ કરતાં હયું; “મરવાની વાતજ ના કર. તારો વખત નથી—જારે. વખત છે !”—અને એમ કહેતાં નિત્રાચાતના આદર્શજીજ આવેલા ને કમલાચ પુત્રને તે હેતથી પાછો જગલગીર થયો.

ત્યાર કહે એક ખુરશીમાં મોટો સખ્યારો પામેલો કમડાક પડતાં, તે યુવક હવે ધીરજથી આંખ દોડાવી આસપાસ બેયું, અને હીરા પર તેની નજર પડતાંજ તે બોલ્યો, “ઓ, આ કાણુ ! જહેન હીરા કે ? શેની એમ ! અને છેટે ઉભી છે ? આગલ આવને ?”

તેણીને પોતાના ભાઈનું આવવાનું વિશેષ ગમેલું જણાયું નહીં.
“ નવી ” ની સત્તા તે મોટા ઘરમાં પડી ભાગવા પછી તે એકલી
ત્યાં ‘વડીઆછજી કુટી નિકળનાર હતી તેવામાં વળી આ અલખામણે ભાઈ
ક્યાંથી કુટી નિકળ્યો ?

એ પછી હરીદાશે વળી પાછી નજર ફેરવતાં તેણે હવે બાલુને
બાળુમાં ઉભેલો જોયો ને ત્યારે તેને જોતાં ને ઝાળખતાં સાથે, પોતે
આટલો માંદો છતાં, એક વાવની તરાપ ને છલાંગ સાથે તે પોતાની
જેઠકમાંથી ઉછલીને પાછો ઉભો થયો !

‘તું જાં ?’ તેણે ક્રોધથી બખાલ્યું; ‘લુચ્ચા નીચ મારાં બાપીકાં મકા-
નમાં તું જેવા એક હરડત બદમાશનું કામજ શું છે ?’ અને તે, એમ
કેહતાં, બાલુની ગલ્લચી પીસીજ નાંખવા પડતો ખડતો તેનાં શરીરપર ધસ્યો.

તે બાપ બેટી આ સાંભળતાં ને હરીદાસનો ગુસ્સો જોતાં દંગ થઈ
ગયાં એ શું ? ગરીબ તે પીતા પર એ ગુજરવાનું બાકી રહ્યું હતું શું ?
તે આજે રહાજે ઘરે પાછો ફર્યો, તે વારથી ગભરાતે જાણે ચારે બાળુથી
તેને ઘેરીજ લીધે હતો !

‘લે ચાલ, મોઢ સમાલીને બોલ, ભાઈ,’ પોતાનાં મનનું સમાધાન
થતાંજ ઉછાછલી હીરા તરત લાડકડા બાલુની હીમાયતમાં હીમતથી બાહર
પડી. ‘તું કરવા કોઈને આમ ગાલ ગલોચતું અપમાન કરતો હશે ? એવું
કરવાજ આવ્યો છે કે ? તું જાણે છે એ કાણ છે તે ? એ તો આપણા
પપાનો અંગત મેનેજર છે !’

પ્રકરણ—૨૦ મું.

ખરી વાતનો ભેદ શો હોવો જોઈએ તે એક તડાકે સમજી લેવાનું
તે વૃદ્ધને માટે કાષ્ટ રીતે ભારે થયું નહિં, અને જ્યારે હરીદાસની પક્ષ
પકડીને તે શેઠે તેને હડધુત કરીને પોતાની સમક્ષથી હાંકી મેલ્યો ત્યારે તે
ભારે ખસ્યાણો અને ફજેત પડેલો, નીચી મુંડીએ, ત્યાંથી ચાલતો થયો.

તે વૃદ્ધ પિતા ચીંતાતુર કાળજીથી તે માંદા પુત્રની આગળ જઈને
તેના ઉપર વાંકા વલ્યો. એમ કરતાં તેનાં ગજવામાં કુચો કરીને ખોસી
દીધેલો પેલો ‘નવા’ જોગો તાર એ વખતે હરીદાસના ખોલામાં પડ્યો, અને

૪૮] આવી બેઆનાની એક વાર્તામાં બાર સીનેમાં જેવા જેટલી મળેલ સમાવણી છે

તે જરા ખુલી જતાં હરીદાસની અનાયસે તેમાંના એક બોલ પર નજર પડી, એટલે તેણે ફાલ ખાઈને તે તાર આપે. બોલીને એક મિનીટમાં વાંચી લીધો.

“ત્યારે અંતે એજ થયું ?” વાંચી રહેતાં તરત અરધું મનસે—અરધું મોટે હરીદાસ બારે અમરાતથા પટપટયો. ‘હું તો જાણતો હતો કે મારા પિતાને ત્યાં મરવા પાછો ફરીને હું તે મરતાં બાલકને તેનો હક અપાવી શકીશ, પરંતુ આ તો કેયું મારી આગમ્ય તેજ પુણું થાય છે ! એ, હુંજ એ બાળકનો ખુની છું ! જે પ્રથમથીજ મેં શરમભરેલી હદ સુધી હીચકારો થઈને એ ભેદ નહીં છુપાવ્યો હતો તો એ બાળક આજે આમ કમો હતો બપડું મરવા ન સુતે ! મને વીમલાએ તો ઘણીએ વેળા લખ્યું ને તાકાદો આપી, પણ મેં મુરખે માન્યું નહિં !’

તે પીતા અને પુત્રી બંને બારે અચરત થયાં. આ છોકરો એ શું બોલતો હતો ? તેઓને કાંઈ સમજાજ ન પડ્યું. તે કાંઈ તાવની જુમમાં લવારો તો ન કરતો હતો ? વીમલા શું ને બાળક શું ? બાળક કેળવું ને વાત કેવી ? તે વીમલાને ઓળખે ક્યાંથી ? તે જ્યારે ઘેર છાડી ગયા ત્યારે તો વીમલાની હસતી પણ આ ઘરમાં જણાયલી ન હતી !

‘તું’ લગાર ખુલાસાથી બોલ, છોકરા; તું એ શું કહેવા માંજે છે ? તે પીતાએ અંતે નરમાશથી તોયે અચરતીમાં તેને પુછ્યું. ‘બાળક કેવું’ ને વાત કેવી ?

“મારું પોતાનું બાળક પીતાજી !” તેણે કહ્યું. “મેં એ ભેદ હીચકારો થઈને તમારેથી છાનો રાખ્યો હતો. હું પાંચ વરસની વાત પર છાની રીતે પરણ્યો હતો !”

“કોણ સાથ ?” તે શ્રીમંત પીતાએ કહણાઈથી સાંભળી શકાય એવા દબાયલા સાદે પુછ્યું.

“એક ગરીબની દીકરી સાથ,” હરીદાસ આનાકાની વચ્ચે જવાબ ક્યાં; “ઘણાજ ગરીબ ને અભણ વર્ગની તે એક છોકરી હતી, અને આપણા ઘર લાયક કેવળ ન હતી, જેથી મેં એ લગન તમારાથી છુપાવ્યા હતા.”

“ગરીબની દીકરી ?”

“બારે ગરીબની, પણ અરે—એટલી મનમોહન ને સુંદર કે જેનો

જોડાજ આખી જગતમાં મળી શકવો મુશ્કેલ છે! હરીદાશે સમજાવ્યું, “હું તેથી અજાણ ગયો, અને છાની રીતે પણ ખર્ચ હકદાર લગનથી મેં પ્રમાણીકપણે તેને મારી લવિષની ભાગ્યશુ અને પત્ની બનાવી.

“તેનું નામ શું?”

“તમે ન જાણખશો, પીતાજી; રમણી તેનું નામ હતું,” હરીદાસે કહ્યું. “મેં તેને પાસેના નાના ગામડા તરફ ધણીક વાર જાણ હતી, અને ત્યાર પછીથી અમો બીજો ગામ મહ્યાં ને પરણ્યાં હતાં.”

આટલુંજ લુચ્ચી હીરાને માટે બસ હતું! તેણીએ જોયું કે ‘નવી’ને દસાવવાનો તે જો તાગડો મોટી કહણાઈથી રચી શકી હતી તે આખી ઈમારતનો અમલો તો એક લેહનમાં કરવો જાય થયો હતો. તે તો એ બાળક ‘નવી’નું હોવાના પાપી વિચારમાં વહેમાઈ મુઈ હતી, કે જ્યારે ‘નવી’ તો કંઈ નિર્દોશ દયણુપણે અને ખરા ધર્મથી તે બાળકની સંભાળ લેતી પુરવાર થતી હતી.

તે ત્યાંથી વહી ગઈ. એટલુંજ તેણીને માટે બસ હતું. તેણીએ જોયું કે દસ મીનીટ અગમચ તેની અને ખાલુનીજ ફતેહનો ડંકા વાગવાની પુર તૈયારીમાં હતા, કે જ્યારે આ તો પાપનો પોટલો. બાંધે મારીને સામું લેજાનજ પાછું મેવડું નિચે નમવાનું થયું હતું; અને ત્યારે તે કેમ થાળે? તોયે ‘નવી’ને જન હરીદાસને ક્યાંથી અને ક્યારની જાણખાણ પડી હતી તે બધી વાતના સાંધા મેળવવા તેણીએ હજી બાણવું જરૂરનું હતું, પણ તે દમ વગરની વાત હતી. તેણીએ જોટલું જાણ્યું તોટલુંજ તેણીના લખ્યા લેવાડવાને બસ હતું, અને તેથી તે કાઈનું લક્ષ ન ખેંચાય તેમ ગુપચુપ તે પીતા-પુત્રને તે જોરડામાં એકલા છોડી ત્યાંથી પોતે બાહર સટકી ગઈ.

આણી તરફ હરીદાસ પોતાના બાપ સામે એકલો પડેલો, પોતાની સંધળી બદલેની વદ કરી પોતાના સાચા અને શુદ્ધ બાપની સમક્ષ લજવાયા વિના રહી ન શક્યો. “હવે મેં મારા બધાં દેવા ભરી દીધેલા છે, અને મારા અભાગ્ય જાણકના પોપણ માટેની બધી જાહેજસ્તીઓ પકડી કરેલી છે. ખરું માનજો, પપા, કે એ બધી જોઈવણો કરવા માટે જો મને જગા કાકાના વારસાની સાહતા ન મળી હોત તો આજે એ બધી હકોક્ત તમને રૂબરૂ મળીને કહેવા માટે હું જીવતો રહી નજ હોત!”

“એ બધું કબુલ કરતાં પણ તેં એ વારસા બાબત કાયદો ત્હારા હાથમાં લીધો એ મને નયો ગમતું,” તે શુષ્કો પણ કરડો બાપ હજી પોતાની પ્રમાણીક હાલને વળગી રહ્યો.

“કાયદો લખાણના અક્ષરો સુબ્બ મારાજ લાલમાં ચુકાદો આપતે, અને માહરા લાલનું એ વીલ થયું તે આગમચ માહરી પત્ની એક બાળકને જન્મ આપી મરણ પામેલી હોવાથી એ વારસાથી હું બાકાત થઈ શકતેજ નહિ. એમ છતાં ખરેખર દુઃખ એજ છે કે એ વારસાનો જે મોટો હીરસો હું એ અભાગ્યા બાલકને ફાલે કરી શક્યો છું તેનો કશો પણ લાભ મેળવવા તે બાપડું હવે જીવે એવું આ તાર પરથી ભારતું નથી. તે બાળકને તેનો દુરની મગીને હસ્તક પાળવાનું અમોએ નક્કી કરેલ હતું, તેના પોપણ માટે એ બાકુતી મદદ કરવાવાલાંએને મારે જે દર માસે મોટી રકમ આપવી પડતી હતી તે જે વારસાની મદદ મને ન હોતે તો હું શી રીતે આપી શકત ?

“ત્યારે અત્યારસુધી એ વાત છુપાવવી ન હતી,” તે બાપે ઘરસાથી કહ્યું. “મારા વંશવેલાનું એક બાળક ગરીબી ને કંગાલ્યતમાં બાકુતી હાથે હેઠલ અત્યાર સુધી ઉધરયું અને જીવ્યું એ વીચારજ મને કંપાવાને માટે બસ છે. હું ત્યારીપર ગુસ્સે થતે, પણ તે નિર્દોષ બાળકને એમ ગલીચી ને ગટરોમાં અવત્યાં મેલતું કદી જીવવા નજ દેતે”

“એ તમારી ન્યાયી વત્તાણીમાં મને ખાત્રી ન હતી, પણ મારા મરતા દિવસો વચ્ચે મને તે બાપે ખાત્રી આવી ગઈ એટલે છોટનું નગર છાંડીને એ એક ન્યાયી કાર્ય કરાવી લેવા તરત હું અત્રે પાછો ચાલી આવ્યો. હું એટલુંજ માંગી લેવા આવ્યો કે તે બાળકને તમે તમારે આશરે લ્યો અને તેથી ભત્રી વીનવાને પણ ધણે સંતોષ માનશે. તમારી આગળ લખણ કબુલ કરી દેવા એ મારી ભત્રી માતા હંમેશા મને કાગળોથી પુબ્કળ દખાણ કરતી રહી હતી.”

“પણ આશ્ચર્યની વાત !” “તું ‘નહી’ ને ક્યાંથી ને કેમ જાણ્યો ?”

“વીમલા એ મારી મરનાર પત્નીની ભત્રી થતી હતી.” હરીદાસે કહ્યું; “તેજો પાસે પાસે રહેતાં હતાં. અને ત્યારે એ બહી છેકરોએ અમોને અમારાં લગ્નના સંબંધમાં મદદ કરી ત્યારે પાછલ્યા તેજ મારી નવી માતાનો હક પામવાની છે એવો તો તેને કે અમને કામને સ્વપ્ન પણ થયો હતો !”

‘વાર’, ને તેણે ત્યારે અત્યારસુધી મારાથી એ ત્યારી ને ત્યારાં બાળકને લગતી વાત છુપાવી કેમ ?

‘તે પણ તેની ખરી બલાધનોજ એક પુરાવો છે,’ હરીદાસે જોસથી કહ્યું. ‘મેં ગુઠણપર પડીને તેની પાસે તમારાથી અને બધાંથી એ વાત છુપાવવા વચન લઈ લીધું હતું. તે વખતે હું જે શહેરમાં એને મળ્યો હતો, અને સરદાર ગંગારામ પણ તે વખતે ત્યાંજ હોવાથી એની સરદાર સાથે જોળખાણ થવા પામી હતી. એથી હમણાંજ તેણે મારીપર લખ્યું તેમ મોહકાંણ એ થઈ શકે કે સરદારને તમારા મિત્ર અને પરોણા તરીકે તે જ્યારે અહિં મળવા પામી ત્યારે તેને તે એ આગમ્ય કેમ અને ક્યાં મળવા પામી હતી તે વધું જાનું રાખવાની એ ગરીબ બાપડીને ફરજ થઈ પડી હતી !’

‘અને એમ, છતાં તેણે અત્યાર સુધી એ તહારાં કાવતરાં બાબત મૌન સહન કરવાનુંજ કબુલ કર્યું ?’

રેશમી ચાદરો

સસ્તી ને મજેહની ટકાઉ ને રોજ વાપરવા લાયક અને વાર તહેવારે ભેટ આપવા લાયક સુંદર રેશમી ચાદરો નાના મોટા પનાની બેડ રૂમ ને મેચ થાય તેવા દરેક લાઇટ કલરોની એક વખત મંગાવી વાપરી ખાત્રી કરો.

સાઇઝ ૧૦૪“x૬૦” પલેન ચાદર ૫-૮-૦ નંગ બેના

સાઇઝ ૧૦૦“x૫૦” બોરડરવાળી

ઉંચી ક્વોલિટીના ૬-૮-૦ નંગ ,,

” ૧૦૮“x૬૦” બોરડરવાળી

ઉંચી ક્વોલિટીના ૭-૮-૦ નંગ ,,

” ૧૦૮“x૬૦” બોરડરવાળી

ડબલ બેડના લાયકની ૮-૮-૦ ,,

ઉપલી દરેક ચાદરની જોડીના પેકોંગ પોસ્ટેજ માફ.

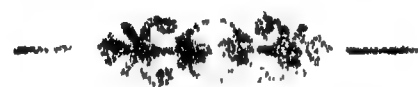
ચાદરો પસંદ ન આવે તો પૈસા પાછા.

આદરજી સોરાબજી ગાંધી

“ગુલ-શેઠ” મીરજાપુર રોડ,—અમદાવાદ.

‘ભારે કઠણાઈથી ધણુંજ ફરજ્યાત કષ્ટલ ક્યું,’ હરીદાસે તેણીને બચાવ કરતાં કહ્યું. ‘એ મૌનરૂપ એ પ્રમાણીક ગુદીની છોડીને માટે એક શ્રાપ સમાન થઈ પડ્યું, અને તેથી પોતાનાં એ મને આપેલાં વચનથી મુક્તી મેળવવા, તમારી સાથે પરણવા પછીથી, તે મારી પર ઘણું દબાણ ચલાવતી રહી હતી.’—અને જગમોહન ખરાં મનથી પરતાયો કે પોતાની અણસમજ કપટી અને હુલડ પુત્રીના હુલકાવ્યાથી તે એવી એક પવિત્ર મધુરીને માટે પોતાના દીલમાં એક પણ એવો ખોટો ખ્યાલ હિલો થવા દેવાનું મુખપણું બતાવી શક્યો હતો.

‘સંજોગો વગરનું બધું અજબ જેવું થઈ ગયું છે,’ હરીદાસે જોઈ રાખ્યું. ‘મારી મરનાર પત્નીની મિત્રણ તરોકે હું એને જ્યારે પેહલો મલ્યો ત્યારે, કે પછીથી સરદાર ગંગારામ ભેગો હું જ્યારે છેલ્લો એમને પાછો મલ્યો ત્યારે પણ એ મારી માતા થઈને અહિં આવવાનો તો કોઈને અમને દુરનો સ્વપ્નો પણ થઈ ન શક્યો.

પ્રકરણ - ૨૧ મું.

હીરાખાઈનું દુઃખ અનહદ હતું તે પોતાની પલીદ ને પાપી કપટ-વાસનાઓ વચ્ચે તેના શ્રીમંત આપ સામે હિવાડી વડી, અને તેનું ધાર્યું બધું હિલટાઈ ગયું તે એકલુંજ દુઃખ ન હતું. વિંશ દુઃખ તો બાલુની ફજોતીને લગતું હતું, કે જે દુઃખ પણ મજકુર નાહિમેદીની આંગલી પકડીને જાણે જોડેજોડેજ ખરોખર ચાશ્યું આવ્યું હતું.

તે રાત્રે સર્વ વગેસગે લઈ ગયાં તે પછી બાલુના ઝોરડા ભણી જઈને હીરાએ તેનું કમાડ ટોક્યું જારાગું હિવાડતાં બાલુ જે અજબ થયો તે તેની અચરતી ખરાં હૃદયની હતી.

‘તું, અત્યારે ?’ તેણે કહ્યું. ‘બનેલા બનાવ પછી મેં તને ફરી જોવાની વકીજ ન રાખી હતી !’

‘કાં વારે ?’

‘કારણ કે પડતીનો કોઈ સાથીજ આ જગતમાં થતો નથી,’ બાલુએ ઢાંગબચાં દુખથી કહ્યું.

‘તું મારે માટે એવું હલકું મત ધરાવીજ કેમ શક્યો હશે ?’ હીરાએ

અંદર આવી જવા ને બારણું બંધ થવા કેટલે ઠપકાથી કહ્યું. ‘હું પોતે તો બાઈની કહેલી એક પણ વાતમાં માલ માનતી નથી. બધી હકીકતના ખુલાસા ત્હારેજ મોંઢે સાંભળા લેવાને માટે આવી મોડી રાત્રે હું જોખમ કરતી અહીં સુધી આવી છું!’

‘જે કયું’ તે ત્હારા બાઈએજ કયું; ને સાંમે મને ગળે પડવા નીશરી પડ્યો છે! મને મારું દુઃખ નથી,’ બાલુ એકાદ આંસુ લુછીને જ્યાદા ચીખો થયો. “મને દુઃખ માત્ર ત્હારી જુદાઇનું છે. હું તો અહીંથી જમણ તો પેટપૂરતું કંથેખી મારા બાહુનાં બલથી ખોળી ખાઈ શકીશ, પણ તુંને છોડી જતાં ને ત્હારાથી છુટો પડતાં મારું કલેજનું બધું આરપાર ચીરાઈ દસાઈ જાય છે. ત્હારા બાપે તો મને વહેલો મારી હાંકી મેલ્યો ત્યારે મારાથી હવે એક રાત્ર પણ અહીં જસતી રહી શકાવાનું છે?”

“હું સાથે અત્રીશ,” તે નાદાન છોકરીએ ઉમંગથી કહ્યું. મારાથી અત્રે રહી શકાવાનું નથી.” “હું મારાં બધાં કીમતી દર-દાગીના ને પીતાનું જે કાંઈ હાથ આવી શકે તે રોકડ સાથે લઈનેજ લેગી આવવાની છું,” તે નાદાયક છોકરીએ બાલુને કાને લાગીને કહ્યું,—જે સાંભળતાં તે લુચ્છાની આંખો દબ વનાની ખુશીમાં ચમકી નીકળી.

બાલુએ જવાબ ન દીધો, એના જવાબમાં વણાં આભાર સહીત તેને પોતાની ગોદમાં ખેંચી લીધી. તેની ખુશાલી તેના શરીરમાં માંધ સમાઈ જતી ન હતી. તે ગણત્રીખાજ લુચ્છો એ દુક વખતમાં વિજળીને વેગે પોતાના મનમાં બધું નક્કી કરતો આવ્યો હતો. તેનો ધરાદો આ પોરીને તેણીના બધાં કીમતી દર દાગીના ને જે હાથ આવે તે રોકડ હાથ મરાવીને અત્રથી ઉડારી લઈ જવાનો હતો, એ જો એક વેળા થયું તો તેનો બેહેડો પાર હતો. તે વાત જહીર થવા પછી તેનો શેઠ તેને શી સજ્જ કરાવાનો હતો? તેને પોતાના ધરની ઇજ્જતને માટે એ નામેશીની વાત પર પડદો ઉતારવોજ પડે.

પણ તેઓ બંને તેમની એ ખુશાલ ગણત્રીઓ ને ઉમેદો વચ્ચે ચોંક્યાં, એમ જે તેજ ધડીએ માંધએ ટપ-ટપ તે જોરડાનાં બારણાં પર બાહરથી હાથ માર્યો!

એ માથું હવું?

પ્રકરણ—૨૨ મું.

હીરા બારે ડરી ગઈ તેનું ઘણુંજ મન કે તે બાહેર જે હોય તે આલી જાય, તે આગમ્ય જરા બારણું ખોલી, પોતાનું સમાધાન કરવા માટે, તેને જોઈ લેવું; પણ તે એવી કશી પણ હીલચાલ કરી શકે તે આગમ્ય બાહુએ તેના હાથનું કાંકું મજબુતીથી પકડી લીધું ને તેને રોકી નાંખી.

“ગાંઠી કેમ થાય છે?” તેણે દબાયેલા સાહાદે કહ્યું; “તું અહીં મારી ભેગી છે એમ જો જરાપણ જણાયું તો આપણે જેઠ મારવાં જઈશું તેનો કાંઈ વિચાર છે કે?”

“પણ એ કાણ હશે? કાણ આવી ગયું હશે?”

બાહુએ જવાબ ક્યો નહીં. તે જવાબ કરી શકવા જેવી શુદ્ધિમાંજ ન હતો તે તો બારણું થોડાયું ને ત્યારથી કાંઈ ઉંડા વિચારના વમળમાં ગરક થઈ ગયો હતો.

“અહીંથી આપણને સાથે નિશ્ચરવાનો જોખમ તો બારે મોટોજ છે, માટે તું મારું માન, દરેક દપાલની વેલાએ તહારે આગલા હોલમાં હાજર રહેવું. હું તને નાના ગામમાં બોલવીશ, અને મારાં કાગલમાં બરોબર પત્તો નીશાન લખીશ, કે તારે મને ક્યાં આવી મલવું, તે સાંજે તારા પીતા ને નવી ફરવા જવા પછી, હું લખું તે મુજબ તે વખતે તું ઘેરમાંથી તે તરફ સટકી આવજો.”

“હીક તે વારે તું માત્ર મને તહારું સરનામું મોકલજો, અને હું એક મોટું પારસલ ચઢાવી દઈશ. આમ કહી તેણીએ ત્યાંથી ચાલવા માંડ્યું.

“પણ કાં, હમણાં અહીંથી જતી રહેવા એટલી ઉતાવળમાં કાં પડી છે?”

“તો હવે હું જાઉં?” મારે સર્વ વીચાર કરવો છે ને?

બાહુ તેને ત્યાંથી જવા દેવા એકમત થયો, એટલે તે બારણું ઉઘાડી બાહેરની ચાલમાં નીકળી, કે જ્યારે તે બાજુનાં અરધાં અંધારાં એક મુણામાં અંદરથી દબાઈને ઉભા રહેલા એક છુત જેવા આકારથી તે ડર ખાઈને બીધી. તે સ્ત્રી કાઈજ નહીં પણ તેના બાપના ઘર ખટલામાં સીવવા સાંધવાનાં કામ પર નવી નોકરી રહેલી દાસી ‘ગુગુ’ હતી.

પ્રકરણ—૨૩ મું.

તે હા વગરની ગુસ્સે થઈ આ કંગાળ નોકરડી શું તેના પર કંઈ ચોક્કા પહેરો કરતી હતી ? એટલી મોટી રાત્રે જ્યારે બધાં નોકર નહરો વગેસગે થયલાં હતાં ત્યારે તે આ તરફ હજી જાગતી અને થોભતી હતી એ તે શું ?

“તું અત્યારે અહીં શું કરે છે રે ?” તેણીએ થથરાવીને પુછ્યું ;
“અહીં તું કાની વાટ જોવા હિલી છે ?”

“તમારીજ.”

“માહરી ?”

“હા.”

“એટલે ?” હીરાએ વિશેષ ક્રોધથી બખાલ્યું ; તું કંઈ મારા પર ચોક્કા પહેરા રાખે છે એમ ?

કેમલ ઇન્ક.

મુંબઈ ગવર્નમેંટ ખાતામાં,
યુનીસીટીમાં,
યુનીવર્સીટીમાં,
બી. બી. રેલવેમાં,
કાઠીયાવાડ સ્ટેટ

વગેરેમાં વપરાય છે
અને સોનાના ચદિ મેલવ્યા છે

એન'સી ભાવતાલ માટે—

દાઉકરની કું.

શાહી બનાવનારા, મુંબઈ—

નવું ઠે. પોસ્ટ નં. ૧૬૦, રામબાગ,
લેડી જમશેદજી રોડ, માહીમ મુંબઈ.

અમારાં બંને પ્રકાશનો ઘર બેઠાં
મલવાનું વાર્ષિક લવાજમ.

ફેવરીટ બાર માસના રૂ. ૨	} સાથે પોસ્ટ
વાર્તા વિભાગ „ રૂ. ૨	

ફોરેન પોપ્ટેજ પ્રત્યેકનું રૂ. ૧ વધુ.
(અથવા શીલોંગ પાંચ.)

ચાલુ જાહેર અખરના ભાવ.

કપલા બે માહેલાં કાઈના પ્રકાશન માટે.
૧૫૨' સીંગલ કોલમ એક ઇંચના ૦-૮-૦
૧૫૩' દોઢી કોલમ એક ઇંચના ૦-૧૨-૦
બાબા પેનના રૂ. ૧૨-ફેવરીટના

„ „ રૂ. ૬ વાર્તા વિભાગમાં

પચ વહેવારનું ઠે.

‘ફેવરીટ’ ન્યુસપેપર એન'સી,
ઠે. અચારીઆ, કાં. મારકેટમાં,
મુંબઈ.

૫૬] સીનેમા કે નાટક કરતાં વધુ મોજ આવી જે આનાવાલી વાર્તામાં સમાયલી છે.

“હા—હુંજ મારી પોતાની તરફથી તમોને રોકવા, જે વાત સમજાવવા અને મનકાવવા અને ખોટી થઈને તમારો રસ્તો ઘેરી તમારી વાટ જોતી હોતી છું!”

“તું ઘણીજ નીચ છે. ને પપાને કહીને હું સહવારે તારી સખત ખખર લેવાડવાની છું.” હીરાએ બખાલ્યું.

“તે આગમય તમારીજ ખખર ન લેવાઈ જાય તે ઘણું સમાલજો!” જીજીએ થથરાવીને કહ્યું; અને પછી તે તેનો હાથ પકડીને તે અજબ થયલી અને ઠઠરી ગયલી છોકરીને પોતાના જોરડામાં ઘસડી ગઈ, જ્યાં તેણીએ બારણું બંધ કરીને તેણીને લંબાણથી અને વીગતે ઘણું કહ્યું? તે એવું તે શું કહ્યું કે જેથી તે હામતી ગઈ અને ફાટીજ મુઠ્ઠી? જીજીએ પોતાના બુઢાપાના દેખાવના બધા હમારા ચીન્હ ઉતારી નાખ્યાં, અને ત્યારે તે જોઈને હીરા ભારે અચરત થઈ ગઈ. કે તે તો એક નાની ઉંમરની યુવાન છોકરી હતી.

તેણીએ સઘળું કહ્યું. બાહુ તેના પરણ્યો પતી હતો, અને બધી જાતના પાપીમાં પાપી છંદ અને પ્રપંચનાં પુરો હતો તે સઘળું—પોતાને લગતી ખાત્રી વતીક બતાવીને ત્યારે તેણીએ અજાગણી હીરાને કહી સંભળાવ્યું ત્યારે તે ઉઘી બુઢીની છોકરીના કકલાત અને પશ્ચાતાપની શીમાજ ન હતી. વળી તેણીએજ હીરા જોડેનને બુઢાસો કરીને સમજાવ્યું કે તેણીના ભાઈ હરીદાસને આવળે રસ્તે ચઢાવનાર અને ફોરજરીઓ વટીક કરવા ઉસ્કેરનાર એજ માહા મુજ હતો. આગળ તેઓ બંને મોટા મિત્રો હતા, અને હરીદાસની બેળાઈનો તે દુખે લાભ લઈ, આગળ રહીને, તેની સઘળી ખરાબી કરી; અને હવેજ ત્યારે હીરા સમજી શકી કે તેજ શયતાનને પોતાના બાપીનાં ઘરમાં ઘુસેલો ને રાજીતપાએત ઘડેલો જોઈ હરીદાસ તેને જોતા સાથે પોતાની આટલી બધી અશક્તી ને માંદગી છતાં કા એટલો ઉસ્કેરાયો હતો. હવે તેથી એ સઘળું જાણતા તેની આંખ આગળથી અભીમાનીનો પરદોજ જાણે હડી ગયો, અને પોતાની કસુરો અને પોતાની મુખાઈઓનું અવાદપણું જોઈને તે શુદ્ધ કુતેલી એક અજબ જેવી શુદ્ધતા પામી, જે પછી પોતાના પાપોનો બખાપો કરતી, આ એક એન ઘડીએ દયાળુ પ્રભુએ તેને બચાવના હાથ આપેલો હોવાથી, પોતાના જોરડામાં પાછી ફરી!

હવે પ્રજાનું થોડુંજ રહ્યું છે, સર જગમોહન પોતાની બુદ્ધ તેના હીરાએ કરેલા બધા બુઢાસાથી સંપુર્ણ પ્રમાણમાં જોઈ વળ્યો, અને

તેણે કેટલી હદ સુધી પોતાની બધી પત્નીને તેમજ પોતાના સદગુણી મિત્રને ગેરહનિસાહ કર્યો હતો તેનો ખ્યાલ થતાં તે ઘણો પશેમાન થયો. તેજ હરોલમાં તેવામાં તો નવી અને સરદાર ઘરમાં પાછા ફર્યા, અને ત્યારે અરસપરસના સઘળા ખુલાસાઓ વધતી વીગતે થયા.

હરીદાસને પોતાના આપીકા ઘરમાં ન વધી રાખેલો પાછો ફરેલો જોઈને પેલા બે તો પેહલ્લા મુજબ પડ્યાં, પણ પછી જ્યારે તે આપ બેટા વચ્ચે થયેલી સમજુત અને ખુલાસાઓથી વાકેફ થયાં ત્યારે તેઓએ પોતાની તરફના વધતા ખુલાસા કર્યાં, જેમાં પેલું આળક મરણ પામેલું હોવાની વાત નવીન દલગીરીનો એક સફે હતો, અને હરીદાસે તે વાતની માહિતી થતાં, પોતાની મરનાર પત્નીને વાદ કરી, નવેસરથી ટેબલ પર માથું નાંખી રડ્યો, “હવે મેં તમોને આપેલા કોલની બંધીથી તમો મને છુટી કરો છો ને હરીદાસ ?” એ પછી વીમલાએ કહ્યું. “મેં મારા વહાલા પતીથી કદી કશુંજ છુપાવ્યું નથી, ને આ વાતની ચુપકીદી મારે માટે દર રોજની નામેશી ગલ્લે મોહોતજ હતું ! તમારી જલ્દન હીરા તો, મને ખબર છે કે, હાર દપડેનું જાણી લખેને મારે માટે કંઈ એટલી હદ સુધી વહેમાઈ હતી કે તેનો ખ્યાલ કરતાં પણ મારી છાતી ધ્રુજે છે ! તમે બેઉ પતી-પત્નીના મારી ગરીબી ને તંગીની વખતે મારે માથે એટલો હાથ હતો કે મારી ખરાબી થતી હતી તે છતાં મેં તમોને આપેલું એ વચન જીંદગીભર અદા કરેલું છે, તે પ્રભુએ હવે તમોનેજ અત્રે ખુલાસો કરવા મોકલી આપ્યા છે ને. હવે મારી છાતી પરથી જાણે એક પહાડ ઉત્થકાઈ ગયો છે !”

હરીદાસે જવાબ દીધો નહીં. પરંતુ સાબાર સહિત નમ્યો.

વૃદ્ધ જગમોહન તો હતો તે કરતાં તેનાપર વિશેષજ ઘેરો થયો ! તે ઘરડે વડપણ આ યુવાન પત્ની, ગરીબ વર્ગની, બીજીવાર પરણી લાવ્યો હતો, પણ તેણે જોયું કે આ તો કોઈ ‘નવવાણું ટચની નવી’ હાથે ચઢી હતી !

હરીદાસ મરવા આવ્યો હતો ને મરવા માંગતો હતો, પણ તે મુવો નહીં. ‘નવી’ ને હીરાની કાળજીભરી સંભાળ હેઠળ તે સાંમે જલ્દીજ હવે સાંમે થતો ચાલ્યો, ને પાછો પ્રભુની ઠગ્યાથો થોકુંકમાં તો પુરતો તનદરોસ્ત થયો.

હીરામાં પણ તે બનાવની રાત્ર પછી, બધાંની હદ વનાની અચરતી વચ્ચે, ઘણો મોટો ફરક પડી ગયલો પ્રગટ દેખાતો હતો. તે ગરીબ, તાબે-હાર નમાની અને કલ્યાગરી યદ્ય ગદ્ય હતી. વીમલા સાથે તે રાત્ર પછીની

પટ] ચા, મેલો મસાલો ર. ૪થી વધુ' લેનારને રૂપીએ જે આના કમી, અચારીયા.

તે અબજ જેવી હદ સુધી સારી ચાલતી થઈ, તે તે બહી 'નવી' એ તેથી, તેને તેની આગલી વર્તણૂક મોટાં દીલથી માફ કરી પોતાના બારે પ્રેમને વિશ્વાસમાં લઈ લીધી હતી.

પેલા બાલુવું શું થયું તે તો એ પછી કદી કોઈએ જાણ્યું જ નહીં. તે રાત પછીની સહવાર થવા આગમ્ય તે ઘરમાંથી જતો રહ્યો હતો—અને અધાંને અચરતી એ લાગતી હતી કે તેની લગોલગ પેલી સિવવાવાલી દાસી જીજી પણ ભાગી ગઈ હતી !! તે ક્યાં ગઈ ને શું થયું ! શું તેઓ અને સાથે ભાગી ગયાં હતાં ? કેમ અને ! તે તો કોઈ ઘરડી પરડી હતી ! કોઈને કોઈ સમજ ન પડ્યું, હીરા સિવાય કોઈ એ વાતના ભેદને કદી પોંદ્યો ન શક્યું, ને રહેતે રહેતે તો એ વાત વીસરાઈ પણ ગઈ.

સર જગમોહને કદી પણ નવીને જાણવા ન દીધું કે પેલી એક રાત્રે તે તેની નિંતી માટે જરા પણ વેદમાયો કે અવિશ્વાસુ થયો હતો, ને તેથી તે જ્યાં સંપ મેલમાં મહી ભેટી રહેલાં વચ્ચે હવે દુઃખવું એક ટીપું પણ ખાફો રહ્યું ન હતું. વીમલા એક નવી માતા હતી, પણ પોતાની નેકનામીમાં એક સગી મા જેવીજ કૃપાવંત અને બહી થઈ, અને ત્યારે એને આપણે નવ્વાણું ટચતી નવીને નામે જોલખાવી તેમાં લગારે ખોટું નથી. (સમાપ્ત)

અમારું “ફેવરીટ” અને વાર્તાવિભાગ જે અસાધારણ પ્રકારે ખપે છે તે કેટલાકોથી જોઈ શકાતું નથી, કારણ કે ઘણાક પ્રકાશનો જે મીડિયાંથી વધુ ફેલાવો ખાતરી રાકતાં નથી, પણ તેનો ભેદ તેઓ જાણતા નથી કે આ સંચાલક પોતાનું દુલ્લું જીગર પણ અસાધારણ ધરાવે છે. છાપવાના કાગલો પર ૧૦૦ રકા ભાવ વધ્યો છે અને વધતોજ જાય છે, તો પણ ગાંઠના પૈસા જતા કરીને પણ, પોતાના શોખની સેવામાં ક્યાશ લાવવા આ પત્રોનો માલિક ઈચ્છતો નથી, “કોઈ વહેંત નમે તો કોઈ હાથ નમે” તે પ્રમાણે અમારો વધતો જતો ભેહ ફેલાવો જોઈ ન શકાવાથી, કોઈકે અમારી આમીના છીંદો શોધવા વ્યર્થ કોશેષ કરે છે, તેમની સ્થિતિ મુર્ચ સાંમે ધુલ છંટાવા જેવીજ સમજવી.

વાંચકો નોંધ લીધે કે અમે લવાજમમાં કે છુટક નકલોમાં એક પાછનો પણ વધારો કરીશું નહીં, અમે નફાખોરીની નફતાઈથી નિરાળા છીએ. (તંત્રી.)

બાહર પડી ચુકેલાં પુસ્તકો:—

૧ થી ૮ નંબરની વાર્તાની ચોપડી
ખલાસ થઇ છે.

- ૯ અદભૂત હિંદુવગીર
- ૧૦ કીસમતનાં કોટક
- ૧૧ ભાગ્યવંત ભામીણી
- ૧૨ ખાવોદ કે ખગ્ગનો ?
- ૧૩ ખીજવરની બાણ
- ૧૪ પાડોશીની પુત્રી
- ૧૫ ગોરી બલા
- ૧૬ ગરીબીનો ગુનાહ
- ૧૭ અદેખાધનો અંધાપો
- ૧૮ નાર નીરાધાર
- ૧૯ પર ક્રોધી પ્રેમ
- ૨૦ પૂર્ણ પતીવ્રતા
- ૨૧ રૂપની રાણી
- ૨૨ હિંદુછલીનો અંત
- ૨૩ ચતૂર ચાતુરી
- ૨૪ કુદન્તની કરામત
- ૨૫ પરણ્યાં યા તો મરે !
- ૨૬ પ્રેમ શક્તી
- ૨૭ ડોળાતી દયાનત
- ૨૮ તોખમમાં તલેશમ
- ૨૯ બળવંત બળીદાન
- ૩૦ દિલાવર દિલબર
- ૩૧ ફોકતનો ફોકો !
- ૩૨ કન્યા કસોટી !
- ૩૩ તગદીરનું ત્રાણ
- ૩૪ કમબખ્તીના પારાવાર !
- ૩૫ પ્રેમનો પરમાર્થ
- ૩૬ ખુશસુરતીના ખેલ !
- ૩૭ ગમ્મતનાં ગામરાં
- ૩૮ માયાકુળ મહિલા
- ૩૯ દયાનત તેવી બરકત
- ૪૦ બહેમની વિપતી,

- ૪૧ પ્રેમનું પ્રજ્વળ !
- ૪૨ વફાની પુટલી !
- ૪૩ ખુને જીવર !
- ૪૪ 'અનાથ યુવતી'
- ૪૫ નાઝનીન મહેઝમીન !
- ૪૬ "કરપીણ કારગો"
- ૪૭ "કુળવંત કળી"
- ૪૮ બુલખૂલ કે બળા ?
- ૪૯ નેકમદ નરગેસ
- ૫૦ વિર વનિતા
- ૫૧ દગાખાજ દુન્યા.
- ૫૨ નકલી નાકટ
- ૫૩ દગાધ કોની સમાધ ?
- ૫૪ ભપકામંધ ભરથાર !
- ૫૫ "ભોળપણનો ભાર"
- ૫૬ વિવાદ પછીના વિધન !
- ૫૭ નાદાનીનો નતીજો.
- ૫૮ મક તાગડો.
- ૫૯ "વનમાગી વનિતા."
- ૬૦ ગરીબીનો ગજબ.
- ૬૧ પવિત્ર કે પાપી ?
- ૬૨ વેશવાળ પછીના વાદળ !
- ૬૩ બે મમાન કાણુ-મરદ કે ઓરત ?
- ૬૪ અકસોસનાં આંસુ
- ૬૫ "પાપી પત્ની"
- ૬૬ દિલની સાચી
- ૬૭ કમાલ કોમિડી !
- ૬૮ નિરાળી નિરધન
- ૬૯ ભગવાનુ ભણું !
- ૭૦ ખુદાને દારનું બેકું
- ૭૧ મમાજીક સકટ.
- ૭૨ દિલાવર દુસ્મન
- ૭૩ પરણ્યા પછીની પંચાત.
- ૭૪ પુનર્મિલન
- ૭૫ બાસુસ કે બાદુમર
- ૭૬ સદગુણી શહેરીયાર
- ૭૭ 'નવાણું તયની નવી !'—

નંબર ૭૮ મી આવતી વાર્તા, નામે—

“ ધુરાંનું ધુરું ”

આવતી તા. ૧ લીએ બહાર પડશે.

Leading Firm For

Reinforced Concrete Construction Simplex Concrete Works and Construction Company.

Efficient execution of Contracts and skilled
Workmanship, Our Tile and Marble
work a speciality.

Important works completed:

“Lakshmi Insurance Building,” “Prospect Chambers,”
“Ai-Abad,” “Sun Rise.” “Queen’s Court,” “Gool Mansion,”
“Din-Daisy,” “Laxmi Nivas,” “St. Joseph’s Convent School”
(Panchgani), “Thackersey School Building,” Suna Mahal, etc.,
etc., etc., etc.

Specialists also in:

Coloured Cement Plaster Work.
Concrete Road Construction.
Asphalt Roads and Roofing.

Always Consult:

Simplex Concrete Works & Construction Co.

Engineers, Contractors & Manufacturers,
“La Citadelle,” Queen’s Road, BOMBAY.

TELEPHONE-24640. TELEGRAMS-“SIMPLEX” BOMBAY.

